

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt I. De Resolvitione Fidei In Svvm Obiectvm Formale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

TRACTATUS I.

DE FIDE.

CAPVT PRIMVM.

DE RESOLVATIONE FIDEI IN SVVM OBIECTVM FORMALE.

Resolutio Fidei est prima & summa difficultas hujus tractatus. Ante quam vero ad ipsas controversias accedamus, aliqua præmittenda sit ad statum quæstionis intelligendum. Itaque

Notandum est 1. Objectum nostrorum atque tam Intellectus quam Voluntatis aliud esse & dici Materiale, aliud Formale seu motivum & ratio assentendi aut volendi. Materiale est illud cui directè assentimur, & quidem loquendo de objecto materiali cognitionis, si strictè illud accepimus, debet esse tale, cuius veritas non apparet immediatè ex terminorū apprehensione & penetratione, sed ex connexione cum alio cui aliunde assentimur; & hoc tenui dicunt aliqui, quod in actibus sensuum non reperiatur objectum materiale, quia sensus non attingunt unum proprium aliud, sed omnia in seipso. Objectum formale est illud motivum, proper quo assentimur objecto materiali, tanquam habenti connexionem cum illo, seu, est illud, quod redditus pro ratione, cur assentiamur alicui rei non apparenti ex terminis: & vocatur assensus mediatus.

35. Notandum 2. Fundamentum seu originem assensuum immediatorum, & mediatorum, est diversam terminorum seu extermorum apprehensionem secundum sua intrinseca prædicata. Duplici enim modo solemus objecta apprehendere, aliquando apprehensione suavâ (ut hodie loqui placet), aliquando non suavâ. Apprehensione suavâ est illa, quæ sufficit ad hoc, ut intellectus possit immediatè elicere judicium, & vel affirmare vel negare identitatem inter extrema: & hoc iterum dupliciter fieri potest, aliquando enim hujusmodi apprehensione ita penetrat extrema, ut intellectus necessitetur ad judicium formandum, ali-

quando non quidem necessitat, sed ita suader, ut ex imperio voluntatis possimus immediatè probabilem assensum præbere, prout contingit in omnibus propositionibus immediatè probabilibus. Apprehensione non suavâ est, quæ ad judicium formandum non sufficit: in exemplo: quantumvis ego jam apprehendam, quid sit numerus par, quid impar, item quid sit stella, & insuper sciam esse plures stellas, non possum tamen, ne quidem ex imperio voluntatis, elicere assensum aut disfensus, an stelle sint in numero pari an impari, quia numerum stellarum non apprehendo eâ claritate & distinctione, quæ sufficiat ad assensum hujusmodi.

36. Notandum 3. Non omne objectum cuius prævia cognitione & apprehensione est occasio assentendi aliquam veritatem, est hoc ipso objectum formale & motivum hujus assensus, sed sive esse & vocari Conditionem objectivam, quia non ingreditur tantum pars ipsum objectum motivum: sicut approximatio est conditio ad calefacendum, & non est pars virtutis calefactiva in ratione virtutis. Dicrimen inter objectum formale & inter conditionem objectivam bene declarat Ripalda diff. 2. de fide n. 4. nec potest melius declarari quam in exemplo: in genere tamen sic proponi potest. Illud est mera conditio objectiva, & non objectum formale alicuius cognitionis, quod non moveret intellectum ad illam cognitionem eliciendam ratione veritatis propriæ, sed ratione veritatis alienæ, ad quam intellectui objiciendam confert. v. g. Quando Professor aliquam conclusionem explicat, & argumentis efficacibus probat, excitantur in discipulo attento & benè disposito species intellectuales, quarum beneficio elicit apprehensionem suaviam circa terminos propositionum, quibus conficitur probatio Conclusionis; & sic denique elicit discursum demonstrativum

vel opinatiuum circa conclusionem à Professore propositam. Porro hujus assensus objectum formale & motivum non est illa exterior propositio seu sermocinatio Professoris, non enim assentitur discipulus ille objecto, quia Magister dicit (hac enim non est Scientia sed fides) sed propter rationem formalem, propter quam ipse quoque Magister Conclusioni assensum præberet, nempe propter objectum præmissarum. Est ergo illa propositio Magistri mera conditio objectiva, sine qua hic & nunc non excitarentur species requisite ad eliciendum discursum.

37. Notandum 4. Sicut dantur assensus evidentes immediati, ita etiam dari assensus immediatos probables, ex voluntatis imperio procedentes, & hoc facile demonstratur. Datur conclusio inevidens, seu tantum probabilis: ergo etiam datur Judicium immediatum inevidens. Probatur consequentia. Ex dubiis præmissis evidentiibus semper sequitur conclusio evidens: ergo si conclusio est inevidens, debet etiam una ex præmissis esse inevidens. Ulterius, vel illa inevidens præmissa est judicium immediatum, vel est judicium mediatum: si primum, habeo intentum, si secundum, tunc redit argumentum de præmissis illius syllogismi, quo probatur illa prior inevidens præmissa, illius enim syllogismi altera saltet præmissa debet iterum esse inevidens: ergo vel est judicium immediatum, & habetur intentum; vel mediatum; & quia non potest abiri in infinitum, debet denique perveniri ad judicium aliquod immediatum inevidens, & probabile tantum.

38. Notandum 5. Quando assentimur directe alicui objecto materiali propter aliquod formale, ex quo per connexionem duorum extre- morum cum tertio deducitur, semper intervenire discursum saltem virtualem, hoc est æquivalentem tribus propositionibus realiter distinctis. Assensus autem fidei, qui in praesenti est resolvendus in suum objectum formale, ad minimum est discursus virtualis: nam utrum possit esse formalis, controvertitur, de quo infra.

39. Notandum 6. In assensu hujusmodi mediato, semper ex parte objecti formalis intervenire duo principia objectiva: quando enim assentimur hunc mysterio: *Verbum est incarnatum*: sanè illud non est nobis immediatè ex terminis notum, ne quidem probabiliter: ergo, debet fieri notum propter connexionem cum aliquo objecto formali, quod sit ex terminis notum saltem notitiā inevidenti: hoc autem non est aliud quam Veracitas Dei, ejusdemque locutio seu revelatio de Incarnatione Verbi: neutrum enim sine altero sufficeret ad assensum firmissimum: quapropter talis assensus exponitur hoc modo. Verbum est incarnatum, quia Deus summe verax & infallibilis hoc revelavit. Utrumque ergo hoc principium, quomodo ab actu fidei attingatur, est explicandum; & quidem incipiendum à Veritate.

40. Notandum itaque 7. Nominis primi Veritatis hic non intelligi. Veritatem trahit dentalem, seu, Veritatem in essendo, sed prius Veritatem in cognoscendo & loquendo, vnam illam divinam perfectionem duplum, vnam in parte intellectus divini, seu infallibilitatem perfivam, altefam ex parte voluntatis divinae, hoc est Infallibilitatem activam, quatenus Deus fallere aut mentiri non potest.

41. Notandum 8. Veritatem committere distingui à Fidelitate per hoc, quod voluntas sit voluntas conformandi verba menti, & conceptui quem quis habet de rebus de quibus loquitur. Fidelitas autem sit voluntas confirmandi facta promissioni. His prælabilis sit

CONTROVERSIA I.

Vtrum Assensus Fidei habeat reverentiam affientiendi.

Prima sententia est Guilielmi Parisiensis, & Rubione, actum fidei nullum habere inquit ex parte Intellectus, sed solum ex parte Voluntas; quia scilicet credimus Deo iubenti vadamus. Non enim inquit, credimus Deum quia verax est, seu quia verum est, quod Deus dicit: sic enim cuivis homini credere, si rem verum esse id, quod dicit: sed quia sibi credi, & sic fides est, per quam solvit indebet debitum obedientia: iustio autem est modus voluntaris & non intellectus.

Secunda sententia est Scotorum in 3. diff. quam ramen non satis firmiter tenuit, sed potius in medio reliquit, & alij considerandam propulsit, argumentis, quæ objecerat, non solius: quod etiam fecit, cum referret sententiam afferentem, quod Motivum fidei sit Veracitas & revelatio Dei. Scotus itaque tentavit ostendere modum, quod defendi posset, assensum fidei nullum habere in virtutem affientiendi ex parte objecti, hoc fecit curfu. Haec propositiones: *Deus est trinus: filius est incarnatus: ex terminis non sunt nobis nota, & ideo post quamlibet apprehensionem de cognitionem quam naturaliter habete pollitis circa illos terminos, semper manent illa propositiones neutra, hoc est, nec apparent vera, nec falsa: igitur ponendum est aliud, quod implicant causitatem seu vim movendi terminorum: cum autem naturaliter nihil hujusmodi non possibile, infunditur à Deo habitus fidei, qui gerat quasi vices objecti: quapropter intellectus hoc habitu illustratus præstat immediate affectionem Mysteriis revealatis sine alio motivo: similiter modo, quo intellectus beatorum prædicatorum interne Gloria videt immediatè Deum.*

Confirmat Scotorus alio exemplo & à multis. Dantur enim propositiones ex terminis quidem nota, sed imperfecte & obscurè: quarum ramen frequentatis actibus intenditur habitus, & propositio

sitio prius non satis clara evadit deinde clarissima: ergo per solum habitum sine motivo novo suppletur causalitas seu vis movendi terminorum ad clariorem cognitionem. ergo potest id ipsum simpliciter & absolute fieri in primo assensu. Pari modo per frequentationem actuum intenditur habitus, & augeretur promptitudo ac facilitas assentendi: ergo similiter poterit totalis & omnimoda determinatio provenire ab habitu fidei supernaturali, sicut fit à lumine Glorie.

43. Dicendum est, Assensum fidei circa Mysteria revelata, habere ex parte objecti motivum assentandi, nec hoc posse ab habitu fidei suppleri. Probatur 1. Auctoritate S. Scripturae, que infinitis locis testatur, & monet, ut credamus Deo loquenti, & propter Veracitatem illius: afferentur in cursu.

Probatur 2. Ex absurdis quæ sequentur ex sententia Scotti, & que Scorus ipse advertit. 1. Sequetur, puerum baptizatum, adeoque habitum fidei praeditum, seclusus omnibus motivis creibilis, si etiam à ptyaco audiret proferri ea que sunt scripta in sacris litteris, & in Conciliis dogmatis, sequeretur, inquam, puerum non solum posse tunc prabere illis omnibus mysteriis allenam, sed etiam ad hoc determinari & necessarii. Quia habitus suppleret vim movendi terminorum apprehensorum. Secundò sequeretur, quod non posset committi peccatum infidelitatis: nam qui nec habet motivum credendi, nec aliquid supplens motivum, non obligatur credere; imò est illi impossibile credere: atqui motivum fidei secundum Scorum nemo habet: & qui peccat peccato infidelitatis, non habet habitum fidei, qui enim hunc habet infallibiliter credit. Ergo &c.

44. Probatur. 3. Ab experientia. Experimentum enim, dum credimus difficilima mysteria, difficultatem in credendo, & victoram difficultatis: ergo experimentum pugnam inter motiva allientia ad credendum & motiva absterrentia à credendo: impossibile enim est, ut pugnemus contra motiva absterrentia, quin habemus motivum alliens ad credendum. Nam huc pugnae provenit à cognitione proponente indifferenter objectum.

45. Probatur 4. Ratione à priori. Fides est libera, quia meritaria: atqui libertas non datur, ubi deest motivum in utramque partem contradictionis: ergo debet etiam pro fide adefi motivum.

Dices; his argumentis solum probari, quod sit necesse dari motivum respectu Voluntatis, hoc est, motivum volendi credere; non autem quod deinde motivum respectu Intellectus, hoc est, motivum ex quo inferatur id quod creditur.

Sed contra. Non potest dari motivum volendi credere efficaciter respectu Voluntatis, sufficiens ad imperandum assensum Fidei, quin ponatur intellectui motivum credendi objectum in se immediatè non apparen. Alioquin pos-

sem velle credere homini etiam mendacissimo, quia possem habere motivum volendi credere; sicut ergo ut credam homini, debet etiam intellectum movere Veracitas loquentis hominis, ita ut credam Deo, debeo moveri à Veracitate Dei.

46. Ratio à priori est, quia sicut objectum Voluntatis est Bonum, ita objectum intellectus est Verum: ergo sicut voluntas nihil potest amare nisi propter motivum Bonitatis, ita intellectus non potest assentiri ulli objecto, nisi apparere Verum, vel immediatè & in se, vel mediatè & in alio, cum quo habeat connexionem.

47. Ad Argumenta Scotti, facilis est responsio ex dictis. Et imprimis inter lumen Gloriarum & Habitum Fidei, nulla est paritas; etiamsi pronunciamus, tam Lumen Gloriarum, quam habitum Fidei concurrendo loco objecti per modum speciei impressæ (quod tamen mihi videtur falsum, ut partim dixi lib. i. partim infra dicam) Nam Lumen Gloriarum ita concurrebit, ut determinet intellectum ad Visionem, & cognitionem intuitivam immediatam objecti: habitus fidei autem relinquit libertatem assentandi: ergo sicut alia species relinquentes hanc libertatem, non possunt concurrere ad cognitionem, nisi reprobentur motivum assentandi, sic nec habitus fidei.

48. Ad Confirmations respondetur, negando consequentiam, qua est. quæ incepta ac effeta hæc: augeretur potest cognitionis claritas & facilitas sine augmentatione potentie vitalis intellectivæ: ergo potest simpliciter produci cognitione sine potentia intellectiva. Itaque per frequentationem actuum augeretur claritas & facilitas non solum circa objectum materiale, sed etiam circa objectum formale.

CONTROVERSIA II.

Sub quo conceptu formali moveatur Intellectus ad Actum fidei ab Auctoritate Divina.

49. Dicendum est 1. Auctoritatem Divinam sub formalis conceptu Veracitatis simul & Scientiae infallibilis, movere fidem nostram, & unam sine altera, saltem regulariter loquendo, non sufficere ad obtainendum assensum fidei. Probatur facile. Nam etiamsi Deus judicaretur esse verax in dicendo, tamen inquam non mentiri, si tamen non judicaretur (vt aliqui judicarunt de objectis contingentibus sub conditione futuris, quæ existimarent cognosci à Deo solum conjecturaliter) si inquam non judicaretur esse Verax in cognoscendo, hoc est, infallibilis Scientia, non inventiret, nec mereretur firmissimum illum assensum, quem invenit & meretur ratione infallibilis Scientia quam habet. Poscent enim homines formidare, an non fortassis fallatur, sicut postulamus formidare de homine etiam Veracissimum. Econtra, etiamsi Deus judicaretur esse infallibilis Scientia,

Scientia, non tamen esse ita verax, ut non posset velle decipere, (prout aliqui existimarent) non mereretur assensum firmissimum, sicut meretur, si judicetur non posse fallere velle. Posset enim quis formidare, num forte hic & nunc velleret fallere.

Hec, vt dixi, ad minimum sunt regulariter verissima. An universum sint vera, si res metaphysice examinetur, controverti potest. Itaque

50. P. Martinus Ripalda docet primo: non repugnare actum fidei divinae, hoc est, elicitum ab habitu fidei infusa, cuius motivum non sit Veracitas, nec infallibilitas Scientiae Dei, sed Fidelitas & Omnipotentia Dei: immo vult de facto tales actus elicere. Declaratur. Ponamus Deum Petro promittere v.g. fertilitatem hujus anni: in hoc casu, si Petrus agnoscat in Deo perfectionem Fidelitatis & Omnipotentiae, & locutionem Dei etiam agnoscat, potest elicere hunc actum: Annus fertilitatis est futurus, quia Deus summe fidelis (hoc est volens facta conformare dictis) & omnipotens hoc revelavit.

51. Quod autem hic actas non nitatur formaler ipsa Sapientia infallibili, aut Veracitate Dei, probatur. Esto enim, quod Petrus ambas has perfections etiam agnoscat (quamvis causi fingi posset, quo illas ignoraret, aut nihil de illis cogitaret, sed solum de fidelitate & omnipotentia) non tamen illa movent ad illum assensum. nam, si per impossibile Deus non esset infallibilis, nec immunis a mendacio, dummodo tamen esset fidelis & omnipotens, adhuc aderet sufficiens & ad eum motivum, firmissime credendi futuram fertilitatem, quia ad hanc credendam non requiritur, vt Deus nec falli nec fallere possit loquendo, sed solum, vt Deus non possit fallere in non conformando facta dictis: atqui non posset sic fallere; quod probatur. Imprimis, non posset fallere ex defectu Voluntatis: ponitur enim esse summe fidelis: nec etiam ex defectu potentiae; ponitur enim Omnipotens. ergo ad illum actum eliciendum haec duas sola perfections movent: ergo non movet Scientia infallibilis & Veracitas.

52. Porro id quod Ripalda assertit de Propagatione Dei, docet etiam cum proportione de proposito Dei aliquid faciendi; nam tale propositum revelanti Deo potest credi actu fidei, qui moveatur a Veracitate Dei, & non a Scientia infallibili, sed a constantia Voluntatis & ab omnipotentia, & hoc quidem docet consequenter.

53. Docet Ripalda 2. Posse esse assensum fidei, qui moveatur ex sola Veracitate aut sola fidelitate Dei, sejunctim ab omnibus alijs attributis divinis, scilicet: Assensum quo solum creditur existere in Deo Judicium aliquod internum particularis objecti, quia Deus revelavit se habere tale Judicium. Probat. Quia etiam si Deus esset fallibilis circa objectum illius Judicij, modò esset verax in dicendo, jam haberemus motivum sufficiens

ad credendum, existere in Deo tale Judicium, & et non haberemus sufficiens judicium ad credendum, illud objectum sic se habere, prout Deus judicat se habere. Eodem modo, si Deus revolaret, se habere voluntatem hoc vel illud facti, posset existentia talis voluntatis credi vi solita fidelitatis, qua faceret, vt Deus conformaret dicta dictis, hoc est, haberet talen voluntatem, etiam nec esset circa alia objecta verax, nec Scientia infallibilis, nec Omnipotens. Hac offensio critica P. Ripalda.

54. Priusquam doctrinam P. Ripalda ponderemus, solvenda est vulgaris objectio, qui probari solet, Veracitatem sub formalis suo conceptu nunquam esse Motivum fidei. Deitas, quae talis, est ultima ratio motiva fidei: ergo non veracitas. Probatur antecedens. Veracitas Dei cognoscitur nec afferitur a nobis, nisi propter Deitatem, ideo enim afferimus Deum esse summè veracem, quia est ens summè perfectum, & una ex perfectionibus divinis est Veracitas: ergo ratio afferendi Veracitatem est Deitas. Et Tertianus antecedens, nego Consequens. Quandoque Doctores docent, Veracitatem esse specialis Motivum fidei, loquuntur imprimis de obiecto motivo immediato; deinde loquuntur de attributo divino, quod fidem movet propter talis autem est Veracitas, & non Misericordiam, Justitiam &c. Nam si cognoscam confusus Domini esse ens infinitè perfectum, deinde vero non cognoscam explicitè nisi vnicam Veracitatem, nec sufficit ad credendum Deo. Econtra si solam Veracitatem non cognoscam explicitè, etiam non cognoscam Misericordiam, Justitiam &c. non habeo sufficiens motivum ad credendum Deo obliquenti: ergo Veracitas rectè assignatur prout motivo Fidei. Aliter respondet Suarez & Oriolus, sed eos bene refellit Lugo. Nunc ad Ripaldam redeamus.

55. DICO 1. Objecta à Deo promissa non credimus quin moveamur à Veracitate Dei in cognoscendo; seu quod idem est, quin moveamur à Scientia Dei infallibili. Est contra Ripaldam, sed ex mente carorum, specialistum video. Contr. 2. p. 2. n. 29. C. 30. Op. 2. Proutetur. Etiamsi enim aliquis judicaret, Deum esse omnipotentem, hoc est, potenter facere, quidquid non implicat contradictionem; & prout etiam judicaret ex divina revelatione, Deum nullum, quantum in se est, efficaciter facere id quid promittit, v.g. conferre visionem beatificam, & tamen simul dubitaret de ejus infallibilitate in cognoscenda possibilitate rerum, non posset proflare firmissimum assensum, quod Deus est de turus visionem beatificam: posset enim formulare, an Deus non fallatur circa possibiliterem visionis beatificæ, & ex errore cognitione de possibiliterem visionis, formet decretum dandi voluntem. Ratio à priori est, quia quando afflentur huic propositioni: Quidquid Deus promittit, illud potest facere: non afflentur sane in alio sensu.

senſu, quam iſto. Quidquid Deus promittit, id non promittit, niſi ſciat ſe poſſe facere, non promiſſus, niſi ſciret ſe poſſe facere, & ideo quidquid promittit poterit facere. Qui enim hanc propositiō negaret, non poſſet aliam rationem negandi dare, quam vnam ex iſis duabus, nempe quid puret, vel Deum poſſe eſſe fallacem ſeu jacobundum, promittendo quod ſciret ſe non poſſe facere, vel iudicare aliqua ſe poſſe, qua non poterit facere: ergo econtra, qui huic propositiōne pateret aſſentium, debet iudicare Deum nec poſſe eſſe fallacem, nec errare circa rei promiſſe poſſibiliter.

56. Ad hoc argumentum responderi poſſet ex P. Riplada tribus modis. Primo, quod non pertinet ad Scientiam futurorum, cognoscere non implicantem ſeu poſſibilitatem rerum, quia hoc pertinet ad Scientiam ſimplicis intelligentiae. Ergo non reſē colligitur eſſe necessaria Scientia futurorum ad fidem promiſſionum, ſicut colliguntur eſſe necessaria ad fidem aſſertionum. Hæc tamen reſponſo nihil facit ad ſolvendū argumentum. Fateor quidem, Scientiam viſiōis rerum futurarum, non eſſe motivum credendi promiſſa, ſed contendo, quod Scientia ſimplicis intelligentiae de rerum poſſibilitate, ſit motivum credendi promiſſa: ergo non ſufficit ſola fidelitas cum omnipotentiā, prout contendit Riplada.

57. Responderi poſſet 2. Ad omnipotentiam Dei non ſolum ſpectare, poſſe omnia qua non involunt contradictionem, ſed etiam omnia que Deus vult efficaciter facere. Sed contra. Vel hoc facendum, ſcil. poſſe facere que vult facere; aliiquid ſuperaddit hunc quod eſt: poſſe facere quidquid non repugnat; vel nihil ſuperaddit: ſi nihil ſuperaddit, inanis eſt reſponſo, quia prater verba nihil conterit, ſi aliiquid ſuperaddit; ergo Deus poſſet velle facere aliiquid quod repugnat: nam rebus non repugnabitibus nihil poſſet ſuperaddi, niſi aliiquid repugnans.

58. Responderi poſſet 3. Requiri quidem Scientiam Dei de poſſibilitate rerum, vt Deus elicit decretum faciendi rem promiſſam, ſed non requiri, vt decretum jam existens conneccetur cum objecțiō, ſeu cum futuritione rei promiſſe, hoc enim habet per eſſentiam ſuam: & ideo ſolum decretum, ſeclusa etiam Scientia Dei, eſt ſufficiens medium ſeu motivum credendi futura promiſſa. Sed contra. Connexio quam habet Decretum Dei cum re promiſſa, nobis non aliter innotefcit, niſi in quantum iudicamus, Deum nihil eaco modo velle, ſed velle ea ſolum, quaſi ſit ſe poſſe: adeoque hæc Scientia ex parte objecțiō, mox partialiter, vt credamus futura eſte, que Deus vult & promittit. Et hinc patet reſponſo ad fundamentum P. Riplada.

59. Objicies tamen ulterius. Non ideo Deus poſſet aliiquid facere, quia ſcīt ſe poſſe, ſed econtra, ideo ſcīt ſe poſſe, quia poſſet facere: ergo Scientia Dei non eſt motivum ad cognoscendam potentiam talis objecțiō: ergo ſufficit cognitiō potentiā & voluntarii faciendi. & Negando utramque consequentiam. Nam licet in le reſita ſe habeat, ſicut ponit objecțiō in antecedente, in ordine tamen ad nos, & ad noſtrā aſſentiam firmitatē, quā iudicemus aliiquid non involuere contradictionem, neceſſe eſt, vt ſupponamus in Deo Scientiam de poſſibilitate illius rei, quam Scientiam ſe habere revelat Deus hoc ipſo quod revelat, ſe hoc vel illud velle facere. Quando autem naturali diſcurſu iudicamus aliiquid non involuere contradictionem, non erit hoc iudicium regulariter tam firmum, quam firmitas eſt aſſentis fidei, nixus revelatione Dei de Scientia poſſibilitatis.

60. DICO 2. Fides promiſſorum nititur etiam Veracitate Dei in dicendo. Probatur. Deus non poſſet à nobis defacto cognosci fidelis eſte, quin iudicetur eſſe fidelis per eſſentiam ſuam: nulla enim ratio ſuadet, Deum eſſe fidelē, qua ſolū prober eſſe fidelem contingenter & mutabiliter, ſicut eft homo: ergo Deus nunquam poſſet aliiquid promittere, quin tunc actu habeat voluntatem faciendi id quod promittit: ſi enim poſſet tunc habere voluntatem non faciendi quod promittit, poſſet utique in illa voluntate perseverare, & per consequens eſſe infidelis. Ergo quando aſſentimur Deum eſſe fidelē, aſſentimur ſimil, Deum eſſe veracem in dicendo, & per consequens, quando credimus aliiquid futurum propter Dei fidelitatem, illud ipsum tunc credimus futurum propter Veracitatem. Probatur ultima illatio. Si enim iudicamus Deum non poſſe aliiquid promittere, quin actu tunc velit illud facere, hoc ipſo jam aſſerimus, Deus non poſſe mentiri, revelando ſe aliiquid faciendum, quod tamen nolit facere: ergo jam iudicatur Deus verax ſaltem in hoc puncto, quod non poſſit dicere, ſe habere voluntatem aliiquid faciendi, quando talem voluntatem non habet. Ulterius, nullam habemus rationem aſſerendi, Deum eſſe veracem in hoc puncto, qua non probet uiveraliter, quod Deus nunquam poſſit mentiri: ergo à primo ad ultimum, nunquam poſſet nos in hoc ſtatu moveare fidelitas Dei, quin moveat etiam Veracitas.

61. DICO 3. Poſſet aſſignari aliiquid objectum revelabile à Deo, ad quod direcțe & immeđiatē credendum, non mox infallibilitas diuina Scientia, prout eft formaliter diſtincta à Veracitate in dicendo. Nempe, quando quis crederet direcțe, in Deo exiſtere cognitionem talis vel talis objecțiō, v.g. peccati futuri Antichristi: Declaratur. Veracitas in cognoscendo, prout in praſenti accipitur, non eſt quæcumque infallibilitas cognitionis in ordine ad ſcipiam, prout affirmat eſſentiam ſuī, ſed, prout eft infallibilis in ordine ad objecțiō, ſaltem formaliter diſtinctum ab ipsa cognitione quā affirmatur. Jam verò, omnis cognitionis affirmat reflexe & infallibiliter, ſe exiſtere, ita ut ne ſingi quidem poſſit eſſe falsa:

T t

falsa: fingeretur enim existere simul & non existere: ergo infallibilitas cognitionis in ordine ad existentiam sui, quam affirmat, non est formaliter distincta ab ipsa cognitione. Itaque ad credendum Deo, afferenti, si habere tale judicium de peccato Antichristi, sufficit Veracitas in dicendo. Ratio est: quia Veracitas in dicendo, includit formaliter infallibilitatem cognitionis circa seipsum: est enim Veracitas in dicendo, voluntas conformandi verba menti loquentis: ergo est voluntas proferendi Verba non quomodo docunque, sed proferendi verba tunc, quando adest talis mens & cognitio, qualem adeste loquantur verba.

CONTROVERSIA III.

Vtrum Veracitati Dei assentiamur actu Fidei immediato vel mediato.

62. **S**ensus questionis est, vtrum, quando creditur aliquod mysterium revelatum, v.g. Incarnationem Verbi propter Veracitatem Dei & revelationem ejusdem, vtrum, inquam, ipsi Veracitati Dei tunc assentiamur per actum fidei, & an eidem Veracitati assentiamur etiam propter revelationem Dei, testificantis se esse veracem, vel potius, an assentiamur Veracitati Dei immediatae, & tanquam ex terminis nota.

Suppono autem ex veriore philosophia, quod omnis actus intellectualis attingat suum objectum formale & motivum, eique assentiantur, & per consequens, cum motivum actus fidei sit Veracitas Dei, debet actus fidei attingere Veracitatem, eique assentiri. hoc supposito

63. DICO, nos assentiri veracitati Dei per actum fidei immediatè, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum. Contrarium videtur sentire Suarez dis. 3. s. 6. Probatur. Si Veracitati Dei non assentimur immediatè; ergo mediante revelatione: atqui hac sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere Veracitas: ergo si Veracitatem Dei credo mediatae, seu propter revelationem, credo etiam veracitatem propter veracitatem: ergo propter veracitatem immediatè cognitam: vel de hac iterum redibit Argumentum, & dabitur processus in infinitum. omnis enim assensus mediatus, resolvendus est in assensum immediatum circa motivum. Ergo fatendum est, Veracitatem aliunde quam per revelationem innoscere, esto possit etiam veracitas sub conceptu magis explicito aut amplio credi mediatae propter veracitatem, non ita explicite & amplè jam aliunde cognitam, ut postea videbimus: hic enim solum contendimus, quod necesse sit, nos Veracitati aliquatenus immediatè assentiri, & non propter revelationem.

64. Hinc rectè infert Card. de Lugo, quod si quis dubitaret de veritate hujus propositionis:

Deus est summè verax; quod inquam tali posset ullis miraculis ad fidem converti; qui quantumvis crederet, Deum per illa miracula qui, dubitaret tamen, vtrum non veller filium, quapropter deberet prius hunc errorum deducere, prout etiam advertit Altfiodorensis lib. 3. Sess. tr. 3. c. 2. q. 1.

Objicies 1. Si nobis Veracitas Dei efficiat immediate nota, tunc eriam existentia Dei efficiat immediate nota, sed hoc est contra Theologos, muniter afferentes, existentiam Dei nobis esse immediate & per se notam ex terminis de innoscere ex creaturis: ergo nec Veracitas Dei potest esse nobis immediate nota. Negando sequelam, quando enim dicimus, Vtrum Dei innoscere nobis immediate, hoc est, independenter a revelatione tanquam a motu, hoc non est intelligendum de Veracitate vel actu & absolutè existente, sed conditionate: Si Dei existit, verax est; seu; De essentia Dei effectu racem: in qua propositione non minus proditur ab actuali existentia, quam quando dicimus, Leo est animal. Ulterius vero ipsi existentia absolute assentimur, quatenus immediate assentiam locutioni Dei quæ tali, hoc est, quatenus immediate ex apprehensione externorum signorum nobis credibile appareat, hoc miraculum, v.g. suscitacionem Lazari in his circumstantijs factam, esse testificationem quandam supernaturalem, provenientem ab ente infinitè perfecto, admodum existente, prout infra magis declarabim. Et autem jam appetat, quod existentia Dei innoscere ex creaturis, ut habentibus connectionem cum existentia Dei.

65. Objicies 2. Ex nostra Conclusione quiritur, actum fidei esse evidenter; hoc autem est contra S. Paulum, dicentem, quod fides argumentum rerum non apparentium. Sequitur probatur. Prima Veritas, prout a nobis naturali lumine, & independenter ab omni revelatione cognoscitur, non minus evidenter cognoscitur, quam alia divina attributa, ut omnipotens est enim evidens, quod Deus habeat omnemperfectionem, & evidens etiam est, Veracitatem eius perfectionem. Reprendit Lugo & Ripalda, concedendo sequelam, & negando esse inconveniens, admittere hujusmodi evidentiem in actu fidei. Claritatis gratia possumus distinguere sequelam: sequitur fidem posse esse evidenter, cum objectum formale inadäquatum, conceditur, id est objectum formale adäquatum, negatur.

66. Vrgebis. Assensus fidei debet esse certior quounque actu naturali evidenter, quod cognoscitur Veracitatem Dei: ergo assensus mysticij revelationis v.g. Incarnationis, non potest esse evidenter circa Veracitatem Dei, quia conclusio non potest esse certior, quam sit assensus circa motivum. Ad hanc replicam inferius reprobatur, cum agetur de firmitate actus fidei, comparati cum firmitate actus evidenter metaphysicis. Breviter nunc respondeo, Veracitatem posse con-

gnosci vel evidentiā Metaphysicā , quæ non sufficit magis & minus ; & tunc nego quod actus fidei debet habere majorem certitudinem , quām talis actus naturalis , quoad modum adhaerendi , quidquid sit de certitudine proveniente ex perfectione supernaturalitatis : Vel cognoscitur tantum evidentiā physicā , aut adhuc minore claritate , sufficiente magis & minus quoad firmitatem adhesionis , utpote proveniens formaliter ab imperio voluntatis , & tunc dico , quod ex eodem imperio voluntatis assentiamur tam firmiter Veracitati , vt sufficiat ad actum fidei elicendum circa ipsum Mysterium revelatum .

67. Objecies 3. Aliqui viri docti opinati sunt , Deum posse velle decipere , dicendo falsū : neque esse imperfectionem , aliquando posse dicere falsū : ergo non omni credenti est evidens , aut etiam summē probabile , Deum esse summē veracem . R. Illos viros doctos admissemus quidem , quod Deus possit dicere falsū , sed non in ea quo Deus obligat ad credendum firmissimè , prout facit revelando mysteria necessaria ad salutem , & quidem cum talibus motivis credibilitatis , qualia defacto existant in Ecclesia pro articulis fidei . Quidquid quis existimat , Deum etiam sic posse velle decipere , dicendum est , quod stan- te tali errore actuāli , fuisse impossibile tali homini , elicer actuū fidei firmissimum : nec etiam fuisse possibile agnoscere obligationem credendi firmissimè . Non enim potest Deus obligare ad impossibile : est autem impossibile credere firmissime prudenter illum , qui dubitat de Veraci- tate loquientis .

68. Objecies 4. Quidquid revelatur in Sacris litteris , illud potest credi propter revelationem , tanquam propter motivum : atqui Deum esse summē veracem , revelatur in SS. litteris : ergo potest credi propter revelationem divinam ; & quidem tunc debet credi propter solam revelationem , & non propter Veracitatem , alioquin Veracitas esset motivum ad seipsum , ita ut simul & mediata & immediate illi assentiremur .

Ad hoc argumentum responderet Card. de Lugo n. 110. Veracitatem in isto casu credi propter se non eodem , sed diverso modo cognitam : aliquin , inquit , Syllogismus fidei esset in duabus solis terminis , nempe Veracitate & Revelatione , & conclusio esset eadem cum majore præmissa , quæ omnia sunt absurdā . Deinde addit , syllogismum , vt sit in tribus terminis , esse sic formandum . Quidquid Deus dicit , est verum . Sed Deus dicit , quod quidquid Deus dicit , est verum : ergo verum est , quod quidquid Deus dicit , est verum . Vbi , illud Verum , quasi reflexè applicatum ad illud dictum Dei , est alijs terminus . non enim requiriunt , vt tres termini sint realiter distincti , sed suffici distingui quoad modum concipiendi : quo pacto distinguuntur in præsenti Verum reflexum , à Veritate directa , cui applicatur in conclusione , cùm dicitur : Verum est , omne dictum Dei esse verum .

& sic creditur Veracitas reflexa propter veracitatem directe cognitam .

69. Hac tamen responsio mihi nunquam placere potuit . Contra illam argumentor primus . Revelationes Dei non debent esse inutiles , sed conducere ad instructionem nostræ ignorantiaræ , juxta illud Pauli , quod omnis Scriptura divinitus inspirata utilis sit ad docendum &c. atqui si revelatione de Veracitate Dei , aliud non docet , nec ad aliud servit , quām vt assentiamur veracitati reflexa propter candem veracitatem directe cognitam , nullam planè habet æstimabilem utilitatem ad eruditōrem populi fidelis , & ad Deum melius cognoscendum : ergo &c.

70. Argumentor 2. Si præmissæ ita formanda sunt , vt formavit Lugo , sequitur nullum Mysterium fidei credi directe , sed semper reflexe , quod est contra omnium sensum : Sequelam ostendo exempli causā in Mysterio Incarnationis : hoc mysterium , inquam , nunquam crederetur directe , dicendo , ergo Verbum est incarnatum : sed tantum & semper reflexe dicendo : Ergo verum est Verbum esse Incarnatum . Syllogismus enim erit ita confitendum . Quidquid Deus dicit , est verum . sed Deus dicit , Verbum esse incarnatum : ergo verum est , Verbum esse incarnatum .

71. Confitatur . Si enim ex illis præmissis possit inferri conclusio , quā directe crederetur Mysterium , sequeretur , posse ex duabus præmissis affirmativis inferri conclusionem negativam , quod repugnat Regulis Logicæ . Probatur sequela in exemplo . Quidquid Deus dicit , est verum ; sed Deus dicit Adamum non obedivisse præcepto , Christum non fecisse peccatum , Beatissimam Virginem non cognovisse virum &c. ergo Adam non obedivit præcepto . Christus non peccavit . B. V. non cognovit virum . hæc , inquam , Illationes non minus erunt legitima , quā illa esset , si directe inferretur : Ergo Verbum est incarnatum . Porro , dari actus fidei negativos , admittit ipse Lugo , disp. 8. n. 7. ergo vt tales legitimè inferantur , debent præmissæ aliter formari quām formavit Lugo . Itaque

72. Quæres , quomodo præmissæ formandas sint , vt Mysterium revelatum directe inferri possit in rigore Logico . R. Esse ponendas hoc modo . Omne , quod Deus summē verax revelavit esse incarnatum , est incarnatum . Sed Verbum est aliiquid , quod Deus summē verax revelavit esse incarnatum : ergo Verbum est incarnatum . Pro Syllogismo negativo sic . Nulla Persona , quam Deus summē verax revelavit non peccasse , peccavit : sed Christus est Persona , quam Deus summē verax revelavit non peccasse : ergo Christus non peccavit .

Quando ergo communiter solent ita formari : Deus est summē verax : sed Deus dicit , Verbum esse incarnatum : ergo Verbum est incarnatum . claram est non esse Syllogismum formalem , ad Regulas Logicas concinnatum , sed tamen æquivalentem & compendiosum .

73. Vt ergo ad objectionem respondeamus , & ostendamus , quā ratione Veracitas Dei

sit à Deo directe & utiliter revelata, ut vi illius revelationis possit utiliter credi, non obstante quod ille assensus debet nisi Veracitate Dei aliqunde cognitā, Respondeo & dico, hoc in duplice casu contingere posse. Primo itaque posset alicui esse evidens, quod Deus sit summè verax, quando loquitur de se, suisque attributis, etiam si non esset evidens, quod circa alia non posset velle fallere. Ratio est, quia evidens est, quod quidquid Deo non convenit, sit imperfectione, vel habens adjunctam imperfectionem: vnde sequitur, quod quidquid Deo tribueretur illi non conveniens, esset Deo tribuere imperfectionem: hoc autem est blasphemare, vbi non excusat ignorantia. Deus autem nec est capax ignorantiae, nec potest in seipsum esse blasphemus: ergo Deus nihil potest tibi tribuere, quod ipse non convenit. Ergo hoc sensu potest alicui esse evidens, quod Deus sit verax, quia evidens sit, quod non possit alijs rebus tribuere quod illis non convenit, quia ratio allata hoc tam clare non probat, cum fuerint viri docti & pii, qui aliter senserint. Hoc supposito patet, quod Deus sit verax circa se, possit esse motivum credendi, eum esse veracem universaliter, si nempe hoc revelavit, & formabatur syllogismus hoc modo. Omne attributum, quod Deus circa se summè verax sibi ipsi tribuit, convenit Deo: sed Deum esse universaliter veracem, est attributum quod Deus circa se summè verax sibi ipsi revelando tribuit: ergo Deum esse universaliter veracem, convenit Deo.

Secundò dici potest, Veracitatem Dei posse esse objectum materiale fidei, & credi propter revelationem & propter Veracitatem, cum eadem prorsus latitudine sumptam, quā sumitur in conclusione, sed cum hoc discrimine, quod in praemissa seu in motivo, sumatur & affirmetur solum conditionare, si Deus existit: in conclusione vero ponatur, Deum esse veracem absolute, seu quod idem est, Deum existere veracem, quia quantum assentimur revelatione quod sit locutio Dei, affirimus etiam, Deum existere, nemo enim loquitur qui non existat. Cum itaque in neutra praemissa fuerit absolute & formaliter affirmata existentia Dei veracis, poterit esse objectum materiale conclusionis.

CONTROVERSIA IV.

Vtrum Veracitas Dei præter Infallibilitatem in cognoscendo & dicendo, includat insuper hoc prædicatum: Non posse permettere hanc apparentiam credibilitatis, quin Deus loquatur.

74. Recentiores aliqui, secuti Cardinalem Palavicinum libel. de fide. n. 63. dixerunt, Veracitatem Dei adæquate sumptam, & prout spe-

cificat virtutem Theologicam Fidei, non confitentia adæquate in his duobus: *Non posse loquenda fallere, nec cognoscendo falli*, sed insuper includit aliud prædicatum & perfectionem divinam, quae quidem non possit evidenter cognosci, sicut possunt duo præmemorata, sed quae immediate a terminis apparet summè creditibilis, & est hoc prædicatum: *Deus non potest permettere tantam apparentiam credibilitatis, quam habent homines ligati credere, & credentes fidem divinam, quin Deum loquatur.*

75. Fundamentum ita opinandi est hoc: Quienque est infidelis & peccat non credente, facit Deum mendacem, vt habeatur i. Jo: 1.18, sed hoc non est verum, nisi Veracitas includet illud prædicatum: ergo illud includit. Minor probatur. Plurimi, & fere omnes, qui credunt, non sunt tam blasphemi, vt dicunt Deum posse mentiri, aut posse in sua Scientiæli. sed ideo soli peccant, quia negant Deum per hæc signa & motiva credibilitatis loqui: si hoc negando debent negare aliquod prædicatum Veracitatis Dei; nemo enim facit Deum mendacem, nisi qui negat ejus veracitatem: ergo vt omnis infidelis faciat Deum mendacem, debet Veracitas Dei includere hoc prædicatum. Deum non posse permettere tantam apparentiam credibilitatis, quin loquatur. Supponunt autem, (quod & ego verum exsum) motiva credibilitatis esse ultimum complementum locutionis divinæ, prout ad nos directa.

76. Ex hoc fundamento deducunt, quod respectu simplicium, non possint esse causa motiva credibilitatis pro articulo vero & falso æqualiter proposito à parocho, quia hæc possunt ponni, quin Deus loquatur per illa, sed debet dari aliquod supernaturale discerniculum objectivum pro articulo vero, quod non apparentiæ pro articulo falso. Hujus discerniculum supra mentionem fecimus, & contra illud anti-disputabimus. Nunc solum examinabimus, in ad Veracitatem Dei pertinet, hoc prædicatum ab adversariis assertum, quidquid sit an definita motiva credibilitatis habeant sibi identificantur hoc prædicatum. *Non posse existere per illam locutionem, quin sint locutio Dei, aut connexa communicatione Dei:* nam de hoc infra agemus.

Et ecce! dum hac scribo, traditur mihi scriptum Romanum Professoris Hispani, ob doctrinam claritatem & soliditatem jam passim celebratum, quo discerniculum acriter refutatur, & defendetur doctrina communis jam à me indicata. Hiscriptum infra pro confirmatione dicendum producam. Nunc ad propositum,

77. DICO. Veracitas Dei prout est apparentium formale fidei, non includit hanc perfectionem divinam: *Non posse permettere tantam apparentiam, quam habent motiva credibilitatis quin Deus loquatur.* Probatur 1. Si hanc perfectionem

includeret, esset hæc perfectio non minus objec-
tum formale fidei, quam est Veracitas Dei in di-
cendo, & Infallibilitas in cognoscendo. hoc est
fallum. ergo & thesis. Sequelam docent & ad-
minunt adversarij. Minor probatur. Si hoc
esset verum, tum omnis infidelis nolens credere,
hæc Motiva credibilitatis esse indispenabiliter,
seu per se sentiam suam locutionem Dei, non mi-
nus esset Blasphemus, quam qui nollet credere
Deum esse Veracem in dicendo, & infallibilem
in cognoscendo: hoc est paradoxum inauditum.
ergo &c. Sequela probatur. Omnis ille est
blasphemus, qui negat Deo aliquam Perfectio-
nem, quam tenetur credere inesse Deo: sed se-
cundum adversarios omnis infidelis, nolens cre-
dere hæc motiva credibilitatis esse locutionem
Dei per se sentiam suam, negat Perfectionem Deo,
quam tenetur credere: Ergo est blasphemus,
non minus quam qui dicaret Deum falli in sua
Scientia, mentiri, esse injustum &c. Major est
evidens. Minor est doctrina adversariorum in
terminis. Consequentia tenet. Quod autem
hoc sit paradoxum inauditum, non habet opus
probatione. adducant adversarij auctorem, qui
hoc in terminis assenserit.

78. Probo nunc Conclusionem 2. permit-
tendo adversarijs, quod motiva credibilitatis sunt
per se sentiam suam locutio Dei. Jam sic. Deum
nou posse ponere motiva credibilitatis, quin sint
locutio Dei; formalissimè non est aliud, quam:
Deum non posse mutare essentias rerum. Sed
hac non est perfectio divina pertinens ad Veraci-
tatem Dei, tanquam objectum formale fidei, im-
mò nulla penitus est perfectio divina. ergo fal-
sa est doctrina adversariorum. Major est evidens.
Sicut enim hoc quod est: Deum non posse facere
Hominem, qui faciat animal rationale, aliud
non est, quam: Essentiam hominis esse, animal
rationale, Deumque non posse mutare essentias
rerum; ita hoc quod est: Deum non posse ponere
hæc motiva credibilitatis, quin sint locutio Dei,
aliud non est, quam hæc motiva credibilitatis
est essentia locutionem Dei, & Deum non
posse mutare essentias rerum. Quod autem hoc
non sit specialis perfectio divina (ne dum pradi-
cam Veracitatem) patet oculum: nam, non
solum Deus non potest mutare essentias rerum,
sed nec vla creatura hoc potest: hoc ergo nec est
perfectio, nec imperfectio. Est quidem perfec-
tio divina, posse producere rerum essentias, ni-
mirus. Omnipotens: sed non posse mutare
essentias, non est perfectio formaliter divina,
sed est practicatum identificatum cum ipsis rerum
essentias, & etiam cum Deo in eo sensu, quo Deus
(iuxta phrasim Recentiorum) est omnium possibili-
tatis, & omnium impossibilium im-
possibilitas. Sed quid hoc ad Veracitatem?

79. Probo Conclusionem 3. Ex adversa-
riorum Sententia sequitur, in foro externo esse
habendum pro heretico, vel ad minimum pro
suspecto de heresi, qui in aliquo libro scriberet

ex animi sui sententia, hæc verba. Adhucero fir-
missimè Ecclesia Romana, eamque omnibus sentitis pre-
fero, propter speciales prerogativas quibus à Deo orna-
ta est, quas omnino firmissimè credo esse connexas cum
testimonio Dei de Veritate Romana Ecclesie, & quod
hoc non possit nisi per summam impudentiam & im-
prudentiam in dubium aut suspicionem vocari. Virum
autem per absolutam Dei potentiam possent hujusmodi
motiva credibilitatis non esse locutio Dei, ego nolo
disputare, sed ab hoc præscindo, & nec affirmo nec nego,
quia ad hoc non teneor, & est supra meum captum.
Hic, inquam, posset in foro externo haberi si-
spectus de heresi, consequens est explosione dignum.
Ergo &c. Sequela probatur. Nam ille
potest esse suspectus de heresi, qui non vult cre-
dere Veracitatem Dei sub eo conceptu, sub quo
omnes fideles tenentur eam credere; sed secun-
dum adversarios omnes fideles tenentur credere
Veracitatem Dei sub tali conceptu, sub quo iste
homo dicit, se non vult credere, sed præscindere,
vt patet: Ergo &c. Sed videamus nunc quid
ponderis habeat subtilis illa probatio adversario-
rum num. 2. relata.

80. Respondeo & dico, adversarios mani-
festè abuti S. Scripturā ad probandum suum in-
tentum. Scriptura nupsiam dixit, nec nisi ri-
diculè & absurde dicere posset, eum dicere Deum
mendacem, qui non credit Deum loqui per hæc
motiva credibilitatis quæ sunt locutio Dei. An
non enim ridiculum esset, dicere, aliquem ar-
guere alterum mendacij & mendacitatis, dum di-
cit eum non loqui? an non mentiri est contra
mentem loqui? quomodo ergo potero dicere
te non loqui, & tamen esse mendacem? & ta-
men secundum adversarios hoc faceret quivis in-
fidelis, etiam dum disertè dicit, se non credere,
quod Deus sit locutus, an non hoc est mutare
essentias rerum?

81. Itaque Scriptura non dicit, quod qui
non credit, dicat Deum mendacem, sed quod fa-
ciat Deum mendacem. aliud autem est: quantum
in fide est, velle Deum facere mendacem, & aliud
dicere, Deum esse mendacem. Nam ut notant
Cornelius à Lapide, Lorinus, & alij, Infidelis fa-
cit Deum mendacem operibus & facto, quantum
in se est, quia dum dicit: v. g. *Verbum non est
incarnatum*, afflēt pertinaciter aliiquid, quod si
verum est, Deus defacto esset mentitus. & hic
est sensus genuinus & clarissimus. Potest deinde
adhuc aliud habere sensum. Infidelis nolendo
credere, negat Veracitatem Dei hīc & nunc loquen-
tis & obligantis ad credendum, negat, inquam,
illi obsequium intellectuale afflēns, ad quod a-
gnoscit se obligari: ergo quantum in se est, pri-
vat Veracitatem Dei fine ad quem est institu-
ta: vult ergo Veracitatem reddere in fructuosam
& irritam, adeoque nullam, sicut qui negat al-
teri subjectionem debitam, vult in effectu irri-
tam & inanem reddere alterius Jurisdictionem.
Qui autem vult irritam reddere alterius Veraci-
tatem, hoc ipso vult in effectu (non dico affectu)

reddere mendacem , vel omnino mutum. Ergo &c. Ex his omnibus apparet, ad Veracitatem Dei non pertinere hoc prædicatum. Non posse permittere hanc apparentiam, quin Deus per illam loquatur.

82. DICES. Sit ita : saltem pertinebit ad Veracitatem Dei hoc prædicatum : Deum non posse loqui, quin loquatur per talem apparentiam, quæ sit essentialiter locutio Dei. Sed monaco adverterios, ne huc confugiant. Nam et si illi afferant veram esse hanc propositionem, facteri tamen debent, eam non esse fide divinâ credendam: adeo enim non est de fide, ut vix mereatur nomen opinionis , cum illi contradicant omnes Theologi, exceptis discerniculi patronis, qui sunt quam paucissimi. Contradixit illi recentissimè Hispanus Theologus suprà laudatus ex eadem Theologica cathedra, ex qua adversariorum propositio primò (quod sciām) prolata est. Contradixit, inquam, illi dum prolixè contendit ex recepta Theologorum doctrina (pro qua in specie citat Valentiam , Tannerum , Grandum , Lugonem , Conink , & ego duplo plures afferam inferius) posse paria motiva credibilitatis defacto dati , tam respectu articuli veri quam falsi , & in priore casu sufficere, ut in executione ponatur actus fidei supernaturalis.

CONTROVERSIA V.

Quomodo Fides nostra nitatur Revelacione Dei: ubi ultima Fidei Resolutio declaratur.

83. R^esolutio alicuius actus intentionalis aliud non est, quam explanatio vlsimi motivi seu objecti formalis, in quo ille actus ultimò sifit, ita ut illi immediatè, & propter se adharet; estque illud quod interroganti , cur hoc vel illud affirmet, redditur ultimò pro ratione , ita ut non possit ulterior interrogatio institui v. g. hujus argumenti Conclusio : *Omne rationale est risibile: omnis homo est rationalis: ergo omnis homo est risibilis.* hec inquam conclusio dicitur resoluti in suas præmissas: quia interroganti , cur omnis homo sit risibilis, redditur ratio: quia est rationalis, & omne rationale est risibile. interroganti autem ulterius, cur omnis homo sit rationalis, non redditur alia ratio, quam quod hæc sit essentia hominis , & interroganti , cur omne rationale sit risibile, non redditur alia ratio, quam, quod risibilitas sit proprietas rationalitatis.

84. Quomodo autem Fides resolvatur in Veracitatem, dictum est suprà. Major difficultas nascitur ex parte revelationis. Quando enim quis interrogatur, cur credat Incarnationem, non est sat, si respondeat: *quia Deus verax est:* si enim Deus Incarnationem nunquam testatus est, non possemus ab ejus Veracitate magis moveri ad affirmandam Incarnationem, quam ad af-

firmandum, sydera esse paria. Et ergo in responsione addendum: *Quia Deus dixit.* Hoc autem oritur difficultas. Quando enim dicitur *Quia Deus revelavit:* vel loqueris de aliquatione divina praesente, quæ tibi immediate Deo, & non appareat, quenam illa sit, vel loquaris de revelatione aliqua præterita, facta ab Moyso, Prophetis, Apostolis &c. atque haec non est immediatè manifestata, aut ex tempore nota: ergo non potes illi immediatè afferre ergo necesse est vt illi afferentis propter aliquum medium. queritur ergo iterum, vel hoc medium alia quedam locutio divina, & de illa redirentur argumentum: vel est aliquid aliud: & si non reiolveretur fides in locutionem divinam, & in aliud aliud, quod est absurdum.

85. Declaratur difficultas amplius. Etsi Gentilis clarè & rectè apprehendat, quid la Veracitas, quid locutio Dei, item quid futu- natio, horum tamen objectorum apprehensione nonquam determinabitur aut inclinabitur ad serendum Verbum esse incarnatum, nisi appareat aliquid aliud, cum quo appareat esse conuenienter locutio Incarnationis: ergo auctenus revolutione videatur ulterius resolvendus in aliquid aliud. Sic enim, cum queritur à nobis, cur credimus Verbum esse incarnatum, non respondemus, hoc nobis esse ex terminis notum, sed quia Deus summe verax revelavit: ita si queratur à nobis ulterius: unde moveamur ad credendum, quia Deus hoc aliquando revelaverit, debemus propter ulteriore rationem reddere, cum nobis vel locutio Dei a quæ partim immideat innotescit, atque ipsum mysterium Incarnationis. Potest non appearat aliud, quam v. g. propositio facta sit, quæ nobis innotescit per Pastores & Doctores, & alia testimonia: atqui hæc omni fidei humana, & in quantum sunt humana, fidelibet, fides autem debet nisi autoritate infallibili; neque etiam est fides divina, hoc efficiens Deo, sed humana, quæ tandem ultimum credemus homini. ergo neque in hæc resolvi potest fides Theologica.

86. Quodsi dicas, Ecclesiam esse infallibilem, virgetur: quia de hac infallibilitate, cui fit articulus fidei, sicut est Incarnationis, redditum argumentum: neque enim ea constat immideat ex terminis. Deinde Ecclesia non loquitur negligenter suis fidelibus nisi per Pastores & Doctores, qui tamen non habent donum infallibilitatis, neque promissam assistentiam Spiritus Sancti, sicut habuerunt Apostoli. Et hæc est difficultas persentis Controversia, in qua nunc aliorum opinione referemus.

87. Sectariorum quidem, præferim Libetinorum & Schwenckfeldianorum error fuit, fides nostram tandem resolvi in Spiritum privatum, hoc est in inspirationem seu locutionem quasi privatam, & internam, quæ Deus homini interioris manifestat, quis sit sensus hujus vel illius loci S. Scriptura.

88. Contra hunc errorem pugnant nostri Controversistæ, dum agunt de Judice Controversiarum. Pro ratione nostri instituti rejicitur 1. ab experientia: Nos enim talem superhumanam locutionem in nobis non experimus: deberemus autem experiri, quia adversarij volunt, nos non credendo, prout illi credunt, peccare: ergo ideo peccamus, quia Deo interius loquenti non credimus: ergo deberemus hanc locutionem reflexè cognoscere & experiri, quod Deus nobis loquatur. 2. Quia ista interna locutio Dei ab adversarijs conficta, facit Deum mendacem: nam illi jactant, hanc inspirationem sibi factam etiam per contradictorij, quatenus sèpè suos articulos fidei mutarunt. 3. Quia cùm fides sit ex auditu, ad Rom. 10. Non est exspectanda hæc relatio privata, sed nascitur obligatio credendi, quando publica auctoritate sufficienter proponitur, quod credendum est. Verum hodierni etiam ab hoc articulo suo multum recedunt, vt videre est in Amelio. Relictis ergo his erroribus, sententias Catholicorum aggrediamur.

§. I.

Rejicitur Sententia resolvens Fidem in Lumen internum Fidei.

89. Prima sententia solet referri eorum, qui vindicant docere, Fidem nostram ultimò resolvendam esse in Lumen internum Fidei. Ita videatur sentire Bannez, Aragonius, Canus, quos refer & sequitur Granadus *Tr. 1. disp. 5. f. 5. & seqq.* Verum hi AA. si rectè intelligantur, non loquuntur de resolutione fidei in suum motivum formale *Quod*, sed in causam efficientem (vt in terminis se & Thomam explicat Aragonius) vel in rationem formalem *Quā* applicatur ipsum motivum formale *Quod*. Et quia de hac resolutione non est quæfatio, ideo difficultatem non solvant. Quid autem in priore sensu loquuntur, patet ex eorum fundamentis & objectionibus.

90. DICO 1. Videatur esse innegabile, quod Deus hominibus revelaverit aliqua per immissionem alicuius illustrationis miraculosa, quæ reflexè & experimentaliter cognita fuit motivum aliquid credendi, & habuerit rationem divina locutionis. Declaratur in exemplis. Quando S. Petrus Act. 10. in mentis excessu per lintei desensionem & cetera ibi narrata, fuit edocetus, Genes ad Evangelium admittendas esse (idem dico de innumeris alijs ejusmodi raptibus & visionibus objectorum à parte rei non existentium, sed miraculoso apparentium acsi existerent, quibus plena est Apocalypsis) hujusmodi visio postmodum reflexè cognita poterat comprehendendi, quod hic & nunc non potuerit naturali motu & vi excitari, sed vel à Deo, vel à dæmone. accende deinde examine per Regulas quas tradunt Auctores pro discernendis spiritibus, hebat prudenter credibile, quod non à dæmone, sed à Deo sit immissa, & quidem in eum finem, vt cognosce-

retur tale objectum revelatum. quo casu cognitio reflexa & experimentalis supra illam illustrationem miraculose immissam, fundat Judicium de credibilitate objecti, dictans, dignum esse creditu, Deum nunc mihi loqui, ipsa autem illa illustratio habet rationem locutionis passiva: & ideo rectè potest in tali casu actus fidei resolvi in talem illustrationem, prout subit rationem locutionis, & objecti reflexè cogniti. Quantum autem hæc illustratio differat ab illustratione discerniculari, quam aliqui RR. attribuunt de via ordinaria rusticis, nempe, toto calo, patet ex dicendis suo loco, quando talis illustrationis implicantiā probabo.

91. DICO 2. Loquendo de fide prout elicitor de via ordinaria, resolutio fidei non potest fieri in ejusmodi illustrationem. Probabitur Conclusio ex dicendis de motivis credibilitatis universalibus. Nunc breviter Probatur. In illud debet fieri resolutio fidei, quod ultimò reddimus pro ratione, quare credamus v.g. Mysterium Incarnationis. atqui pro ratione ultima non reddimus aliquam illustrationem similem illis, de quibus in priore Concl. locuti sumus. Ergo &c.

92. Objic. 1. Ex Epist. 1. Jo. c. 5. Qui credit in Filium Dei, habet Testimonium Dei in se. 2. Testimonium Dei esse locutionem Dei, quam dicimus habere in nobis objective, non subjective, sicut dicimus habere in nobis secreta quæ alius nobis communicavit.

Objic. 2. Fides resolvenda est in illud, à quo determinatur intellectus ad elicendum potius affectum supernaturalem quam naturalem: arqui hoc non est veritas Dei aut Revelatio, nam hæc etiam per actum naturalem attingi possunt. sed determinatio provenit ab illustratione supernaturali: ergo fides resolvenda est in illustrationem supernaturalem. 3. Dist. majorem. Si loquamus de Resolutione Fidei in causam efficientem, concedo. si loquamus de resolutione in causam motivam ex parte objecti, nego. & distinguo minorem. Illustratio est talis causa determinativa in genere applicationis & principij effectivi, concedo minorem, in genere causa objectivæ & motiva, nego minorem: & codem modo distinguo consequens. Ergo fides est resolvenda in illustrationem supernaturalem, loquendo de resolutione in causam efficientem, concedo conseq. loquendo de resolutione in motivum formale, nego Conseq.

§. II.

Rejicitur Sententia resolvens Fidem in Revelationem Dei tanquam in meram conditionem.

93. Plurimum sententia est, Locutionem Dei habere se respectu actus fidei tanquam meram conditionem, & solam Veracitatem esse motivum adæquatum.

DICO,

DICO, Revelationem Dei, quæ ultimò reddit aliquid objectum credibile, esse partiale motivum formale. Probatur 1. Ex SS. Litteris, in quibus semper fides reducitur ad Verbum Dei, ejusdémque testificationem, & non aliter reducitur ad auctoritatem Dei, quād ad ipsam loquiam Dei, hoc est, pariter ad vtrumque. Confirmatur. Nam S. Scriptura loquitur semper de Verbo Dei tanquam de causa & virtute causativa fidei, quo modo nunquam loquimur de conditionibus applicativis virtutis v. g. Sermo Dei dicitur esse infallibilis, certus, hoc est, certificans, firmus &c. nemo autem dicit quod applicatio ignis calefaciat &c.

94. Probatur 2. Illud tenet se ex parte motivi respectu Fidei, per quod in ordine ad nos, & ad impetrandum assentum fidei qua talem, connectitur prima Veritas cum objecto: atqui hoc facit revelatio. Ergo &c. Major patet. Nam quando vni assentimur propter aliud, assentimur propter connexionem cum illo: ergo id per quod habetur formaliter talis connexionio, habet rationem motivi formalis. Minor verò probatur. Nam licet Scientia Dei habeat quoad se connexionem cum objecto, hoc tamen connexionio non appetet nobis immediate, alioquin Deo tante sciremus omnia quæ scit Deus: ergo debet aliquid aliud supervenire, quod nobis immediate innotescat, & quod habeat connexionem cum Scientia Dei de tali determinato objecto. & hoc non est aliud quād locutio Dei: ergo per hanc connectitur quoad nos Veracitas & Scientia Dei cum tali determinato objecto: ergo habet rationem motivi.

95. Probatur 3. Actus fidei est ad minimū discursus virtualis, ut communiter doceatur. ergo illud omne est motivum fidei, quod haberet pro motivo formalis Syllogismus formalis, in quem ille virtualis resolvetur: atqui Syllogismus formalis haberet pro motivo formalis partiali revelationem Dei: ergo eandem habet etiam actus fidei. Minor patet ex suprà dictis, vbi ostensum est, quod medius terminus sit: *Dictum à Deo verac.* v. g. Omne quod Deus verax dixit esse incarnatum, est incarnatum: Sed Verbum est, quod Deus dixit esse incarnatum: ergo Verbum est incarnatum. Vbi appetet, quod non minus revelatio quād Veracitas constituit conceptum objectivum mediij termini.

96. Objicies 1. Si fides haberet pro motivo partiali aliquid creatum, nempe revelationem passivam seu externam, sequeretur eam non esse virtutem Theologicam, sed tantum virtutem moralem: consequens dici non potest. Sequela probatur. Quia Virtus Theologica differt à morali per hoc, quod ipsius motivum sit aliqua perfectio divina, & increata. &c. Negando sequelam. Disparitas est, quod Virtus Theologica habeat saltem partiale motivum increatuum, non item illa Virtus moralis, que semper pro motivo formalis habet aliquam honestatem objectivam

creatam. Simili modo differunt inter se effectus Naturalis & Supernaturalis, quod Naturalis posse habere principium ad æquatum naturale, Supernaturalis verò habeat saltem principium inadæquatum supernaturale.

97. Objic. 2. Quidquid est indifferens ad falsitatem, & veritatem, non potest esse motivum fidei divina: sed locutio externa est indifferens ad veritatem & falsitatem: ergo &c. &c. Distinguendo majorem; Non potest esse motivum inadæquatum, concedo: inadæquatum, nego, sicut enim, quod, quando conjungitur cum alieno motivo partiali, nempe cum veracitate, tunc effectus cum causa, non sit indifferens ad veritatem & falsitatem. Simili modo, id quod est indifferens ad pulchritum vel turpe, non potest esse motivum ad æquatum complacentia, dum tamen motivum inadæquatum, quia talis fuit v. g. conjuncta cum ratiō nālo, est objectum complacentiae, si conjungeretur cum alio nālo, evaderet objectum displeasantiae.

98. Objic. 3. Visio Beata succedit fidei ergo utriusque objectum formale est idem: sicut Visionis Beatae objectum formale est ipse Deus, & nihil aliud: ergo & fidei. &c. Negando consequentiam & paritatem. Nam primo, Vnde Dei videt Deum intuitivè, & in Deo videt connexionem cum rebus creatis, quae connexionio non appetet nobis inter Veracitatem Dei & objectum quod Deus scit, nisi accedat revelatio. Secundo, Vnde beatifica est simpliciter necessaria, & metaphysicæ evidens, fides autem est libera & obsecra: ergo debet illi obsecra apparere connexionis inermitivum formale & objectum materiae: hec omnem obscuritas non habetur à Veracitate obsecra digna, nam hanc plurimi evidenter cognoscunt: ergo debet alia de provenire, nempe à locutione, quatenus nimis nobis non est evidens, hæc signa externa hæc & nunc habere connexionem cum locutione Dei. Hinc ergo potius confirmatur Conclusio: quia illud à quo fides specificatur in ratione libertatis & obscuritatis, debet pertinere ad motivum formale: atqui hoc non est aliud quād locutio Dei: ergo &c.

S. III.

Rejicitur sententia resolvens Fidem in relationem præteritam.

99. Cœlebris antehac era sententia, Fidem nostram resolvit in Veracitatem & Revelacionem præteritam Dei, ita quidem ut ipsi revelationi præterita quæ facta est Prophétia, Apocalypsis &c. non aliter ac ipsi Veracitati Dei afferatur immediatè propter se, sed obsecra. Vnde licet intellectus non habeat aliam rationem formalem afferendi ipsi revelationi, quod erit & sit locutio Dei, habet tamen voluntas sua motivis creditibilitatis sibi proposita, propter quæ prædenter imperat assentum immediatum iudicis revelationis, ac proinde illa motiva creditibilitatis.

v.g. propositio Ecclesiae habentis tales notas verae & infallibilis Ecclesiae, non sunt ratio formalis motiva ipsius fidei; sunt tamen conditio applicans ipsam revelationem præteritam tanquam motivum; sicut propositio Magistri non est ratio formalis assentiendi conclusioni Mathematicæ, est tamen conditio applicans illa motiva, propter quæ discipulus assentienti conclusioni. Aliud exemplum adhibent in colore, qui quidem videbitur immediatè, sed non nisi interveniente illuminatione, quæ tamen non est motivum, sed solummodo conditio sine qua non videretur color quantumvis præsens. Alia duo exempla addit. P. Michael d'Elisalda. Voluntas non potest ferti nisi in Bonum propositum, & apparens nobis, in ipsam tamen apparentiam non fertur, nec tangit illam, sed est mera conditio. item quando mihi aliquis ignorantissimus persuadet, hunc librum esse S. Augustini (quod aliunde scire potest) si ego deinde legam aliquod assertum à S. Augustino in illo libro, & illud credam, non credo propter auctoritatem illius ignorantis, sed propter auctoritatem S. Augustini. His exemplis arbitrabantur DD. ante hac, totam prefrentem difficultatem expediti. Verum, rem aliter se habere detecti Lugo, & post illum Perez, Pallavicinus, Esparza, alij, cum quibus

100. DICO, hanc fidei resolutionem non sufficere, sed omnino fatendum esse, quod assensus fidei attingat aliquid tanquam motivum præter revelationem præteritam, non immediatè fidam credenti, sed alteri v.g. Prophetæ. Probat Conclusio primò, ad hominem contra adversarios, qui in hoc puncto non tenent doctrinæ consequentiam. Patentur, inquam, illi, ipsum Mysterium revelatum, v.g. Trinitatem aut Incarnationem, non posse à nobis ullo modo immediatè credi in se, præcio omni motivo alio, si debere simul attingi aliquid tanquam motivum, nempe auctoritatem Dei revelantis, & hoc ideo, quia Trinitas aut Incarnatio non appetit ex terminis & immediatè in se affirmabilis, nec ut habens villam vim, inclinandi ad assensum, quantumvis bene penetrerent termini, quo supposito sic argumentor. Tota hæc ratio cogens ad aliquandum aliquid distinctum motivum credendi Mysterium Trinitatis, probat etiam esse necessarium motivum distinctum ad credendam revelationem præteritam alteri factam: ergo non possunt illi revelationi præbere assensum immediatè ex terminorum apprehensione, sed id debet fieri propter aliud motivum immediatè apparen, ut habens connexionem cum revelatione præterita. Antecedens patet: tam enim est remota à mea intelligentia revelatio illa præterita, alteri facta, quam ipsius mysterium: & sicut homini educato in sylvis non fit credibile Mysterium Incarnationis præcisè per apprehensionem terminorum horum: *Incarnatio, Verbum, Existencia*, ita nec fit credibilis illa præterita revela-

tio præcisè per apprehensionem hujus objecti & terminorum: *Revelatio facta Prophetis*.

101. Respondere conatur P. Michael d'Elisalda ad hanc ingenitem (vt ipse fatetur) difficultatem, assignando disparitatem inter Mysterium, & revelationem præteritam. Incarnatio tamen habeat in se Veritatem in essendo, non habet tamen in se veritatem in dicendo. Nobis autem in via non apparet immediatè veritas in essendo: ergo non possumus illi immediatè assentiri. At verò Sermo Dei non tantum habet in se Veritatem in essendo, sed etiam Veritatem in dicendo; hoc est, sermo Dei non potest esse falsus, & hoc nobis immediatè etiam in via innotescit: ergo possumus illi immediatè assentiri.

102. Hac tamen responsio non solvit, sed eludit argumentum, confusione eorum que sunt distinguenda. Aliud est: Sermonem Dei, qui verè est sermo Dei, hoc est à Deo ad nos directus, non posse esse falsum si existat: & aliud, hanc vocem ab hoc homine, vel ab hoc Angelo prolatam, esse sermonem Dei, hoc est, esse sermonem à Deo ad nos directum. Vel brevius: aliud est, sermonem Dei si existat, esse verum; & aliud: defacto existere sermonem Dei, quod Verbum sit incarnatum. Illud prius est evidens, & reipsa aliud non est, quād Deum esse veracem. posterius est obscurum. ad credendum autem Mysterium Incarnationis non sufficit, mihi innotescere Deum esse veracem, &, si existat ejus sermo, dicens Verbum esse incarnatum, illum esse verum, sed insuper requiritur vt possim judicare, & defacto judicem, existere talen sermonem Dei: & quia hoc solum est obscurum, debet hoc à fide judicari, alioquin fides ex nullo capire esset obscura, nec assentiretur Incarnationi absolute, sed tantum conditionatè: *Si existat Sermo Dei hoc dicens*. Jam verò, cùm sermo Angelorum v.g. factus ad Pastores Bethlemiticos, nobis non sit immediatè factus, sicut pastoribus, tam est impossibile, nos illius existentiam immediatè credere, quād ipsam Incarnationem. Est ergo tantum materialis differentia inter hæc, & sicut ad posterius, ita ad prius opus est motivo distincto.

Videamus nunc, quid probent exempla ab adversarijs allata ad declarandam suam sententiam. Dico, ea vel non facere ad propositum, vel facere pro nobis.

103. Imprimis propositio Magistri quantumvis mendacis & nullius fidei, facta discipulo, est conditio applicans motiva conclusionis, quia illius beneficio excitantur in discipulo species intellectuales, representativa objecti formalis, seu illius ipsius motivi, quo ipse Magister moveatur ad assensum, & ideo illud motivum jam antè aliquo modo praæxliterat in semine suo in intellectu: deinde beneficio specierum excitatur, generatur apprehensio suaiva primorum principiorum, quæ ex terminis nota sunt: v.g.

ad punctum ad punctum potest duci linea: quævis linea potest dividiri in duas partes aequales. &c. vnde auditis hujusmodi propositionibus, à quoocunque, psytaco vel alino etiam prolatis, posset ingeniosus auditor venire in notitiam Conclusionis mathematica. Non ita se res haberet in casu nostro: nam etiam si mihi homo mendax & nullius fidei, vel amens, diceret aut scriberet hæc verba: *Verbum est incarnatum:* tam parvum excitabat in me species & apprehensionem suavissimam illius mystérii, quam si mihi diceret, me futurum Papam.

Æquum abs re est alterum exemplum, de luce & colore. Nam licet nostra potentia Visiva sit ejus naturæ, ut objectum videre non possit, nisi simul videat lucem in objecto terminatam, ideo tamen lux non est ratio motiva ad Visionem coloris, quia Visio non est cognitio vnius in alio, aut ex alio, sed causatur immediate à colore, transmissis proprijs speciebus, que licet sine speciebus lucis non possint cauillare Visionem, concurrentibus tamen speciebus coloris, causatur Visio lucis & coloris. Pari modo, quando quis audit ab alio, extirritus aliquando revelationem Incarnationis, non potest apprehendere revelationem, quin simul apprehendat vocem hoc dicentis, & in hoc est paritas aliqua cum Visione coloris & lucis, quæ est mera simplex apprehensio. ceterum aliud est apprehendere objectum quomodoque, & aliud apprehendere apprehensione suavissimam, hoc est, ostendente aliquam probabilitatem in objecto. Non enim omne quod apprehenditur, hoc ipso apparebat probabile, alioquin nihil esset improbabile. Sicut ergo apprehensio Incarnationis non ostendit probabilitatem ipsius Incarnationis, ita apprehensio revelationis præterita, non ostendit hoc ipso probabilitatem illius.

104. Tertium exemplum nihil declarat. Quando dicitur, quod voluntas non tendat in ipsam apparentiam objecti; hoc solum verum est, intelligendo per apparentiam ipsam cognitionem objecti, & potest dici apparentia formalis ut Quo, quam virtue volitio non attingit: sicut quando assentimur alicui objecto, quod per apprehensionem suavissimam ostenditur probabile, non attingimus reflexè & ut quod, ipsam apprehensionem: hæc sunt verissima, sed nihil ad nostrum propositionem: quia hinc nullo modo ostenditur, ut tamen deberet ostendi, quod revelatio præterita possit mihi immediate reddi affirmabilis, quo modo non potest immediate reddi affirmabile ipsum Mysterium revelatum; neutrius enim apprehensio sufficit, quia non sunt objecta, quæ ex terminis bene penetratis redundunt & apparent probabilia, cuiusmodi est hoc objectum: *Mater per se loquendo diligit filium: cuivis in sua arte perito potius credendum est, quam minus perito.* &c.

105. Quartum exemplum facit pro nostra Conclusione. Nam in casu posito ita credo S. Augustino, ut tamen hæc fides denique nitatur fide quam credo afferenti, hunc librum esse S. Au-

gustini, & illius hoc dicentis auctoritas est motivum ultimum, & mensura totius assensus, quia hunc librum esse S. Augustini non mihi immediate notum, sed innotescit per auctoritatem id afferentis: ergo pari modo, velatio præterita mihi reddatur creditibilis, deinde in alio innotescere, quod habebit rationem motivi & mensuræ mei assensus.

106. P. Arriaga disp. 3. de fide à n. 47. natur paulò altera satisfacere præsentis difficultati. Conatur, inquam, ostendere, quomodo ad conditam immediate revelationem præteritam, quæ requiratur aliud motivum, in quod tendat esse fides fidei, quo credo revelationem existuisse, in quod sufficiat propositionis Ecclesiæ conditionis applicans. Si enim esset aliqua necessitas dicendi, quod propotio Ecclesiæ de existentia revelationis præterita haberet rationem moti, hoc ideo esset, quia haberet in infar missarum respectu Conclusionis: sed hoc est falsum. Nam objectum premissum est formaliter diversum ab objecto Conclusionis: objectum autem propositionis Ecclesiæ ne quidem formaliter est diversum ab objecto ipsius aëris fidei, quo credo existuisse hujusmodi revelationem: nam propotio Ecclesiæ hoc ipsum formaliter dicit: *Existit revelatio Incarnationis.*

107. Sed Contra. Si hæc responsio bene esset, statim posset pari facilitate dici, quod ipsum etiam Mysterium possit immedie & sine omnime tivo credi, adeoq; neque revelationem præteritam habere rationem moti. Nam objectum illius revelationis præterita est formalissimum illud ipsum, quod est objectum actus fidei, nimis. *Datur Incarnationis.* Hinc apparebit responsio alacria: Confunditur enim objectum propositionis Ecclesiæ, cum ipsa propositionis Ecclesiæ Concedimus ergo, quod objectum propositionis Ecclesiæ non sit motivum ad credendum id, quod proponit Ecclesia credendum; haec enim sunt formalissimè idem; sed contentum, quod vel ipsa propositionis Ecclesiæ, vel liquidum aliud, quidquid illud sit, debet habere rationem moti ad credendum, quod emittit revelatio præterita: quia cum revelatio præterita immediate & in se non apparere, debet apparet in aliquo alio secum conexo, & hoc habere rationem moti, ad credendum existuisse revelationem, vel saltem constituer objectum ad quantum assensus immediati, quo judicemus de connexionem illius cum revelatione præterita.

neque enim contendit, debere esse actum formaliter illativum.

§. IV.

Refertur Sententia resolvens Fidem in Authoritatem Ecclesiae, ut est Authoritas mere Humana.

108. Elebris etiam fuit sententia, resolvens fidem in Authoritatem Ecclesiae, propter quam credimus mysterium Incarnationis fuisse aliquando revelatum à Deo. Hæc igitur auctoritas Ecclesiae dicunt, est quidem motivum propter quod credimus Deum revelasse Incarnationem, sed non est illa auctoritas cui credimus Incarnationem, hanc enim vnicè credimus Deo relati. Sicut, si mibi Petrus discipulus diceret, se legisse in S. Thoma talam sententiam, ego quidem crederem illi, quod in S. Thome talis sententia existet, sed non propterea crederem Petro, quod talis sententia sit vera, sed si crederem, propter auctoritatem S. Thomæ crederem.

109. Hanc sententiam Card. de Lugo firmat auctoritate, & satisfacit objectionibus omnibus quibus communiter impugnabatur. Pro ea citat Scotum, Durandum, Gabrialem, Okamum, Medina, Bannez, atque aliquos teſtari, Gabrielem Vasquez multum in hanc sententiam inclinasse: deinde putat etiam illi favere P. Conink. Ipse vero Lugo impugnat hanc sententiam adeo breviter & frigide, vt legenti nullum dubium resiliat, quod nisi ipse Lugo faciliorem viam invenerit, hanc sententiam omnibus alijs praetulisset.

110. Imprimis ait, illam sententiam sibi esse teneram, eo quod sit contra communem sensum Theologorum; p̄sertim Recentiorum. Sed hoc nihil virget, primò, quia sufficeret, quod multis gravibus antiquis placuissest, & nullo insolabili argumento premeretur, quod virtuose fatetur Lugo. deinde dicentes adversari, cum immoritò displice Recentioribus, cùm eam nec efficaciter impugnent, nec afferant meliorem. Adde, non deesse RR. qui eam tuauantur.

Deinde objicit Lugo, quod in hac sententia Fides nostra non sit adæquata divina, sed partialiter Humana. Ad hoc tamen ipse Lugo jam respondit n. 61. nostram fidem esse quidem Humanam, quatenus assentimur ipsi revelationi, esse tamen adæquata divinam, quatenus assentimur Mysterio. Declarat hoc Lugo exemplo. Si Nuntius dicat, Regem promittere suum adventum, credimus quidem nuntio, Regem promissile adventum, ipsum autem adventum futurum non credimus nuntio, sed credimus Regi promissioni: & sic est fides regia, seu regi exhibita. Idem exemplum est quod supra attulimus de libro S. Augustini, aut sententia S. Thomæ. Existimat insuper Lugo, & fusè probat à n. 58. nec Scripturam nec PP. plus exigere.

111. Ego hanc sententiam non aliter rejicio, quām hoc modo. Si potest ostendī, & suf-

non

§. V.

Verior Sententia circa Resolutionem Fidei.

112. Eminentissimus Card. de Lugo, in explicanda resolutione fidei, supra cæteros eminuit, vt mihi videtur; quem deinde quoad principale punctum fecuti sunt Recentiores, P. Ant. Perez, Pallavic. Esparza. Dixi, quoad principale punctum. Nam in quo differunt à Card. de Lugo, non concernet Resolutionem fidei formaliter loquendo, sed est mera differentia materialis, & pertinet ad explicationem firmitatis fidei in rusticis & pueris, à qua difficultate nunc abstrahendum est, ne quæſtio per se satis intricata, magis implicetur.

113. DICO itaque Fidem nostram ultimò tefsolvi in revelationem Dei, vel immediatam vel mediatam, sed immediatè creditam: quæ media revelatio consistit in illis motivis creditibilitatis, quæ alij DD. haec tenus dixerunt esse meas conditions. Quapropter nostra sententia est, motiva creditibilitatis non habere metam rationem Auctoritatis Humanæ, sed esse revera testificationem & locutionem divinam, vel, vt jam alij loquantur, complementum locutionis divinæ præterita, prout ad nos & ad singulos in particuliari directæ ac derivatae. Quod vt rectè intelligatur, & vt rem explicem eo modo, quo ego eam concipio,

114. Sciendum est primò. Deum quidem non loqui communiter singulis hominibus immediate, eo modo quo olim locutus est Prophætis, & Christus Apostolis, formando voces aut alia signa corporea aut incorporeæ, indicativa sui conceptus, sed de via ordinaria vti quibusdam Instrumentis organicis & rationalibus, hoc est, hominibus ad hoc deputatis, per quos derivat ad nos, nobisque quasi promulgat revelationem prius immediatè factam ab ipso Deo: & hujusmodi derivationem dicimus esse locutionem Dei mediatam, adeoque ejusdem auctoritatis cuius est locutio immediata. Dicitur autem locutio media in dupli sensu. Primus est, quia hæc locutio non manifestat ipsum mysterium revelatum, v. g. Incarnationem immediatè, sed mediante revelatione præterita & immediatâ, quia est quædam revelatio quasi reflexa, hoc est, revelatio revelationis factæ. Secundus sensus est, quia

V v 2

non est nobis facta immediatè à Deo, sed mediante organo rationali, & praterea supponit aliam revelationem alteri factam, & respectu illius adæquatè sufficientem ad credendum, cùm tamen respectu nostri non sit adæquatè sufficientis ad credendum, sed opus habeat ulteriore complemento, seu derivatione, quā ad nos usque propagetur, ut magis deinceps exponemus.

115. Observandum est 2. à nemine negari posse, quod Deus aliquibus per hujusmodi revelationem mediatam fuerit aliquando locutus. Nam doctrina immediate ab Apostolis prolatæ, & miraculis confirmata, hodieque dicitur & est Verbum Dei, quod ipse Apostolus dixit. 1. ad Thessalonice 2. his verbis. *Quoniam cùm acceptissimis à nobis verbum auditum Dei (id est prædicationis de Deo) accepisti illud non ut verbum hominum (hoc est, proprio quasi nomine prolatum) sed, sicut est verè, Verbum Dei.* Loquitur autem Apostolus de suis verbis, quæ potuerint accipi ut verbum hominis: ergo non poslunt intelligi de Verbo Dei objective sumptu, sed formaliter. Vno verbo. hujusmodi locutiones mediatæ sunt omnes libri Canonici, & Definitions Conciliorum. ergo non est nova res, sed ad summum, novus modus loquendi, admittere hujusmodi locutiones mediatas.

116. Confirmatur hoc ipsum ex alijs textibus Scripturae S. Sic enim ad Hebr. 1. Dicitur Deus multisfariam multisque modis locutus esse Patribus in Prophetis. sic psalmo 44. dixit David. *Lingua mea calamus scribè velociter scribentis: &c. 2. Reg. c. 22. ait. Spiritus Domini locutus est per me, & sermo ejus per linguam meam.* Lucæ. 1. *Sicut locutus est per os sanctorum.*

Restat ergò solùm probandum, motiva credibilitatis defacto aliquo modo locutionem Dei, vel saltem partem seu complementum locutionis Dei, quatenus per ea nobis communicatur, & ad nos vñque continuatur revelatio præterita, immediatè facta à Deo, sicut per totum Imperium propagatur Edictum Imperatoris, medianteibus Ministris, Prætoribus, aliisque officialibus subordinatis, & publicantibus nomine Cæsaris: per quos dicitur Imperator loqui subditis.

117. Probatur autem primò ex S. Scriptura hoc modo. Si defacto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei, & doceri à Deo: item si Deus dicitur per miracula contestari, seu testimonium dare doctrinæ Prædicatorum Evangelij, tunc verum est, Deum defacto omnibus fidelibus loqui; non quidem immediatè: ergo mediatè. atqui ex S. Scriptura constat, quod fideles omnes audiunt vocem Dei, & doceantur à Deo, & quod Deus per miracula testimonium det Prædicatoribus Evangelij: ergo &c. Minor probatur. Jo. 6. dicitur: *Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me.* & paulò antè. *Eruunt omnes dociles Dei.* Jo. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt, quod eriam vñque dictum est de oibis posterioribus, futuris vñque ad sacerdotium consummationem, quæ tamen non au-*

dunt immediatè vocem Christi. ad Hebreos 1. Confectante Deo signis & portentis. In quem locum Theodorus ait, Deum per miracula fere prædicationis testimonium. & S. Augustinus epist. 49. q. 6. ait, Deum mirabilibus operibus loqui.

118. Probatur Conclusio 2. Ad locutionem Dei, prout hic sumitur, plus non requiri, quā ut signa credibilitatis apparent à Deo proficiunt, & ditigii in eum finem, vt per ea homines veniant in cognitionem mysterij revelati: aquamotiva credibilitatis nostræ fidei sunt talia: ergo rectè dicuntur esse locutio Dei. Major à nomine negari potest, nisi qui velleret de nomine diligere: eamque in terminis admittit Ripalda n. 77. & ratio est, quia per locutionem hic non amplius sola locutio vocalis. Minor constabat etendit, & admittit etiam in terminis Ripalda. Consequitur est legitima.

119. Quæres. Cur ergo Ripalda non est amplexus Lugonis Sententiam? Docet nam Ripalda, auctoritatem humanam esse motivum fidei partiale, ita quidem vt non minus immediatè moveat ad credendum mysterium, quām revelatio præterita, quæ non moveret nisi vi vestra auctoritate humanâ. 120. Ripaldam suum opus de Fide composuisse & pro typō expeditivum, prima quā Lugus suum Tomum ederet: sed quia impressio Ripalda dilata fuit, revexit illud auctore, & ex Lugo multū locupletavit. difficile autem ipsi fuisse, totam doctrinam suam de refectione fidei mutare; quare ne videretur sine causa in sua sententia perseverare, leviuscula quædam obiecit sententia Lugonis, cum insigni tamen illius encomio; facut enim esse dignam auctoritatem & maturo iudicio, quæ difficultatem hinc usque tenebris offusam illustrarem redit, & ejus duritiem præ ceteris emollit. Denique convictus argumentis Lugonis ingenue factum motiva credibilitatis posse rectè apprehendi, & credi esse locutio & Verbum Dei: solitudo negat id esse necessarium.

120. Deinde exigitur Ripalda, ad hoc motiva credibilitatis judicentur esse locutio Dei, debere hoc credi propter aliam revelationem quæ hoc ipsum reveletur. Verum, argumenta nostra probant, motiva credibilitatis est locutionem mediatam seu complementum locutionis præterita, seclusa omni revelatione referat. Ratiocinio posterior est: quia motiva credibilitatis cognoscuntur immediatè vt connecta cum revelatione præterita, non qualicunque, sed quæ facta sit in eum finem, vt ad omnes homines cum obligatione credendi propagaretur; & fieri etiam ostendunt, se esse illud medium, quo & per quod ad nos deriveretur. Sicut quando Paulus publicat Principis mandatum, afferens, illud ipsum fuisse in Curia Principis publicatum; ita in apprehenditur vt instrumentum, mediante quod illa prima publicatio ad hos etiam subditos perveniret: sic ergo, quando Ecclesia legitimate congregata

definit, & omnes obligat ad credendum, quod olim fuerit hoc vel illud revelatum à Deo, statim hoc definitio apprehenditur à benè dispositis ut instrumentum Dei ad hoc institutum, ut ipsa mediantem propagetur illa revelatio juxta illud Christi: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.*

Luce 10. Eadem est ratio de alijs motivis credibilitatis, v.g. miraculis. quando enim sit aliquod miraculum in testimoniem alicujus articuli fideli, tunc apprehenditur illud miraculum factum à Deo in eum finem, ut articulus ille olim revelatus, etiam nobis innoteſceret: adeoque, insipiente Deo jam apprehenditur saltem implicitè ut instrumentum seu medium, quo Deus ad nos vult notitiam revelationis præterita perverne. Totam hanc doctrinam satis clare perspectivit & approbat Suarez disp. 3. s. 11. n. 11.

121. Sed quid multis opus auctoritatibus? Vnde instar omnium sit Angelicus Thomas in 3. dist. 23. q. 2. a. 2. qui ad vulgarem objectionem, quererat, quod videamus credere homini potius, quam Deo, responderet: *Nos creder homini non ut homini, sed quoniam in eo loquitur Deus, seu Deo in homine loquenti.* quid clarius dici potuisse? & q. 2. a. 2. ait, objectum formale fidei partiale esse doctrinam Ecclesie. Denique q. 14. de fide a. 8. sic loquitur. *Sicut esse creatum, quantum est de se, rurum est & defectibile, nisi coniunctur ab ente iureto, ita omnis veritas creata defectibilis est, nisi quoniam per Veritatem increatam rectificatur. Vnde neque hominis neque Angeli testimonio assentire infallibiliter in veritatem induceret, nisi NB. quantum in iuuentu Dei testimonium consideratur.*

§. VI.

Solvitur prima objecio, & ostenditur, omnes credentes sufficienter apprehendere Deum sibi loquentem.

122. Objecies 1. Esto propositio Ecclesie & miracula sint locutio Dei, & mereantur credi talis esse, hoc tamen solum locum habet respectu illorum, qui immediate audiunt talen Ecclesie propositionem, vr, qui interfunt Concilii, vel oculis spectant miraculum: atqui maxima fidelium pars nec spectat miracula, nec interest Concilii: ergo in plerisque remanet tota difficultas, in quid eorum fides resolvatur: hi enim credunt esse huiusmodi miracula aut definitio-nes, quia legunt in libris, audiunt à doctis fide dignis: ergo secundum nostram sententiam hæc letho & auditio erit locutio quædam Dei, quod videtur esse novum & absurdum. 2. Concedo sequelam, nego minorem; quia jam & auctoritas & ratione ostendimus, omne illud per quod ad quemvis particularem fidem derivatur revelatio præterita, facta in eum finem, ut singulis innotescere, & suavis Providentia vult innotescere modis predictis, habere rationem locutionis divina. Dico itaque, quod à fidelibus per S.

Spiritus illuminationem benè apprehendatur & judicetur esse dignum creditu, ad providentiam Dei spectare, vt non permittat nos falli per totum historicorum conspirationem, & constantem conformitatem in alterando tali miraculo, vel tali definitione Ecclesie.

123. Confirmo nostram doctrinam, ostendendo (quod nescio an ab alio observatum sit,) in omni locutione divina externa & sensibili (qua maximè est hominibus accommodata, & communiter adhiberi solita) intervenire semper aliquod constitutum illius locutionis, quod secundum spectandum non habebat nisi auctoritatem humanam, vel certitudinem naturalem, & tamen prout hic & nunc adhibetur à Deo, acquirere denominationem locutionis divinae partialis. Quo ostento multum infringentur objecciones, qua contra nos fieri possent.

Est autem duplex modus loquendi sensibili-ter, verbis, vel factis, & in vitroque hoc ostendi potest. Quod primum ergo, quando Deus loquebatur Moysi, vel Christus Apostolis, agnoscens eum esse Deum, ut cum illis dixit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* Quando, inquam, Christus sic loquebatur formans humanas voces, quartum nulla alia cauſa poterat prudenter in suspicionem venire, quām quod proveniat à Christo, tunc quando Apostoli Christo crediderunt, illa locutio Christi fuit utique motivum credendi, non quidem ut erat merus sonus materialis, sed ut erant voces significativa inter homines. Hæc autem vis significandi hoc vel illud, nitebatur vnicè auctoritate & institutione humanâ, qua est forma constitutiva talis significationis, ut traditur in Logica: ergo aliquid habens ex se meram auctoritatem humanae constituebat illam locutionem Dei. Idem dicendum de Sermone Dei cum Abraham, Moyle, &c.

124. Idem ostenditur in modo loquendi per prodigia. Quando enim illa siebant in confirmationem alicujus articuli, non erant secundum se sumpta locutio adæquata, erant enim ut sic indifferentia, ut confirmarent vel hunc vel alium quemcumque articulum. Determinatio ergo ad hunc articulum proveniebat ex adjunctis verbis. v.g. quando S. Petrus ad confirmandam divinitatem Christi, dixit clando jacenti ad speciosam portam: *In nomine JESV CHRISTI Nazareni surge & ambula.* hæc ergo verba etiam constituebant illam divinam confirmationem articuli, secundum viam significandi ab humana auctoritate provenientem.

Aliter adhuc ostenditur, vel intervenire auctoritatem humanam, vel certitudinem aliquam merè physicam, & absolute secundum se fallibilem. Quando enim me spectante suscittatur mortuus, hoc miraculum in quantum me movere potest tanquam locutio Dei, includit intrinsecè hoc quod est: illum hominem facisse prius ut mortuum (& hoc ego credo fortasse alijs id

afferentibus, vel credo meis oculis) & nunc exercere actus vitales, quæ non possunt fieri nisi à vivente. hæc omnia sunt pars constitutiva locutionis divinæ per miraculum, tamen secundum se spectata non merentur assensum firmissimum. Sicut ergo hæc & hujusmodi constituent locutionem Dei, non præcisè secundum se spectata, sed in quantum hic & nunc apparent esse assumpta à Deo & directa ad hunc finem, ut nobis aliquis Articulus confirmetur, poterunt pari modo narrationes aliorum fide dignorum facientia moraliter certitudinem, quod aliquando sint facta miracula in testimonium fidei, quod Ecclesia hoc vel illud definitur &c. poterunt, inquam, constituere, & continuare locutionem Dei, in hunc finem factam, ut per hujusmodi narrationem ad alios perveniret.

125. Urgebis. Simplices, ut Rustici & pueri, credunt Mysteria quæ docentur à parochio & parentibus, neque tamen videntur habere iudicium, quod Deus sibi loquatur per parochos aut parentes: ergo non omnes actus fidei resolvuntur in locutionem Dei eo modo quo nos exposuimus. Responder Card. de Lugo n. 126, si ad Rusticos & pueros attendamus, sèpè etiam censebimus, eos non credere propter revelationem, & Auctoritatem Dei: parochus enim, & multò magis parentes, sèpè solum dicunt illis, Verbum esse incarnatum, Christum esse mortuum &c. nullà factâ mentione revelationis divinæ. Porro licet aliquando contingat, hujusmodi personas elicere actus mera fidei Humanæ, regulariter tamen eliciunt actus fidei divinæ, quia licet non concipient explicite revelationem Dei formalissimè, concipiunt tamen confusè doctrinam illam tamquam divinam, & agnoscunt in ea aliquid suprahumanum, & intelligunt ita doceri per fidem, concipientes nomine *Fidei* aliquid Numinis & Divinitatis, quod sufficit, ut confusè intelligent, illam doctrinam non esse sicut alias doctrinas, quæ oriuntur solum ab hominibus, & sic credunt etiam confusè, eam doctrinam proponi sibi à parochio (quem sciant publicè auctoritatem pro suo pastore constitutum) aliquā autoritate plusquam humanā, & parochum non loqui in persona propria solum. Colligit hoc Lugo à posteriori, ex remorsu conscientiæ, quem habet Rusticus si discredenter illis quæ proponit parochus: judicaret enim se non solum peccasse contra fidem Humanam parochio ut privato homini debitum (quæ non esset culpa gravis) sed etiam contra altiorem auctoritatem, & ideo formidat rusticus, negare esse fidem divinam. Hoc ergo ipsum (inquit Lugo) quod rusticus concipit confusè, & crassilo modo, concipit Theologus magis explicitè, intelligendo illam propositionem externam Mysterij, esse propositionem ex parte ipsius Dei, qui aliquando revelavit illa mysteria fidei: neque enim debemus expectare à rusticis & pueris, ut tam exactè concipient rationem for-

malem fidei, sicut Theologi. Et hoc quidem omni sententia admittendum est. Ita Lugo. 126. Confirmo & declaro responsum vñterius. Vel parochus & parentes ita proponunt Mysteria fidei, vt in audiētibus existentium evidens de obligatione gravi affectione, vel non ita proponunt: si non: non possunt audientes elicere actum fidei, & sic celat obiectum, quia esset de subiecto non supponente. Si vero ita proponunt, tunc omnino necesse est, trahentes concipient Deum sibi loquenter. Nonnulla locutionem parochi & parentum concipiunt sunt mera locutiones hominum, non nisi per errorem possint concipere gravem obligationem assentiendi. Deinde cum parochus & parentes non possint ipsis inducere propria auctoritate gravem obligationem, sequitur, quod proponentes gravem esse obligationem assentiendi, hoc dicant, eam esse impositam primitus à Deo, obligeante hac talia credi: ergo jam in actu eveniente dicunt, se esse instrumenta constituta ratione officij sui, ut hanc Dei voluntatem notificent illis, qui sua curæ commissi sunt. hoc autem illud non est, quād dicere, se loqui nomine Dei.

Brevissime. Rusticus non tenetur vele addere suo parocco, nisi judicet illum esse legem misum ad prædicandum, & pro tali committere haberi, nec filii tenetur credere parentibus, nisi eos apprehendant ad minimum vi applices vices Ecclesiæ aut parochi, & ex eis loquentes.

127. Replicabis adhuc ex P. Ripaldam. Ipsius Theologi non solum non apprehendit, sed quod plus est, etiam negant, quod iuramentabilitatis sint locutio Dei, nempe Humanæ. Iij impugnantes tentationem Lugonis, & tandem Theologi utique credunt prout debent: quod si vera esset sententia Lugonis, saltem Theologi deberent agnoscere paulo distinctius locutionem Dei, quidquid sit de rusticis, vel certe non debent eam aptè negare: ergo responsum dico non est sufficiens.

Mirum est, non vidisse Ripaldam, posse totum argumentem in ipsius sententiam recuperari. Nam secundum Ripaldam, motiva creditibilitatis etiæ non sint locutio Dei, sunt ratio partiale motivum fidei: hoc autem à plurimi Theologis negatur: quomodo ergo isti habeant sufficiens motivum credendi? Respondere ergo, illos Doctores qui Lugonem impugnant, ipsa agnoscere in motivis creditibilitatis contridicunt, quod Lugo dicit, & nos dicimus, sufficiat ut locutionem Dei mediatis, seu ad complementum locutionis, quando ergo negant, esse locutionem Dei, vel faciunt questionem de nominis locutionis, ut notat Lugo n. 162. vel tantum retenus negant, vel sibi contradicunt. Declaratatur. Nam illi admittunt, motiva creditibilitatis reddere objectum dignum fide summæ: aquilini nihil habens meram auctoritatem Humanam, potest objectum reddere dignum fide summæ.

§. VII.

Solvitur secunda Objectio, & declaratur, quomodo Locutio Ecclesiae ex terminis apparere possit esse Locutio Dei.

129. Objecies 2. Si daretur locutio mediata, ea maximè esset Propositio Ecclesiae, sed hæc non potest esse: ergo nulla est. Probatur minor. Si Propositio Ecclesiae est locutio Dei, & ex terminis appetere esse digna creditu, quod sit locutio Dei, vel hoc convenient illi considerata ut haber auctoritatem fallibilem, vel ut per assūtiam Spiritus Sancti haber auctoritatem infallibilem: neutrum dici potest. Non primum: Sic enim fides nostra nunquam resolvetur ultimè & adequate in auctoritatem infallibilem. Sed neque secundum dici potest. Nam Infallibilitas Ecclesiae non potest ulli innoscere, nisi ex revelatione Dei, quæ continetur in S. Scriptura: atqui ipsa S. Scriptura non appetere immediatè ex terminis esse Verbum Dei, sed hoc creditur propter definitionem Ecclesiae; & sic committetur circulus vitiosus: nam S. Scripturam credimus propter Ecclesiae infallibilem definitionem, & hanc definitionem esse infallibilem credimus propter S. Scripturam. R. Hoc argumentum etiam solvendum esse illis, qui volunt auctoritatem Ecclesiae esse conditionem objectivam, sine qua non crederemus, juxta celebre illud dictum S. Augustini: Scriptura non crederem, nisi me Ecclesia moveret auctoritas. Nec est opus de novo ostendere, quomodo sit in adversarios argumentum retorquendum; hoc jam suprà fecimus: nam secundum illos auctoritas Ecclesiae erit conditio ad hoc ut credam Scripturam esse Verbum Dei; & hoc erit conditio ut credam Ecclesiam esse infallibilem.

R. 2. Ecclesiam spectatam cum toto suo apparatu quem habet, & qui sensibiliter à quovis, etiam gentili, & omni S. Scriptura ignaro, comprehendi potest, appetere ex terminis dignam creditu, quod in suis definitionibus sit infallibilis: quia Ecclesia in definitendo virtutem auctoritate, à Deo in hunc ipsum finem instituta & collata, ut per eam nobis revelationes præterite inorescant, (definitiones enim Ecclesiae non sunt aliud, quam declarationes revelationum præteriorum) ideo hoc ipso locutio Ecclesiae appetere locutio Dei seu complementum illius. Quis autem sit ille apparatus, per quem vera Ecclesia à quavis falsa facta dignosci potest, infra dicemus.

130. Pro nunc, luter in exemplo ostendere, quomodo infallibilitas Ecclesiae Romanæ, possit alicui Gentili, qui nec Scripturam, nec Christum credit, fieri creditibilis fide divinâ, per meras revelationes mediatas, sine ullo circulo vitioso.

Imprimis ergo potest Gentili ad sensum patere, dari in mundo varios catus, agnoscentes Numen supremum, illudque diversis cultibus colentes

esse motivum, & con-
ditio.

colentes, ita tamen inter se discrepantes, ut una alteram damnent tanquam erroneam, & Deo inviam. Potest insuper Gentilis Lumine Naturae cognoscere, esse prudenter innegabile, quod debet existere aliqua Religio vera, Deoque grata. Nempe, cum Deus sit Ens supremo cultu dignum, & cultu vtique grato, perrinebit ad ejusdem providentiam, ut existat Religio colens illum cultu grato, & qua non erret in cultu Dei.

Vlterius potest Gentilis advertere, debito examine & instructione adhibita, solam Ecclesiam Romanam, comparatam cum ceteris omnibus factis, habere pro se plurima & gravissima argumenta, quibus ceteris omnibus Sectis longè praefert: insuper lumine Natura cognoscere potest, dedecere infinitam Dei Sapientiam, permittere, ut Religio falsa talibus argumentis prafulget, vera autem Religio illis argumentis destitutur, sicque ab omnibus hominibus prudenter falsa Religioni postponatur, & præ illa vilefacit. His cognitionibus, naturaliter comparabilibus, postquam Gentilis erit instrutus, solet Deus immittere illuminationem, quā judicat evidenter, dignum esse, fide firmissimā credere, Deum hujusmodi argumenta & prærogativas in Ecclesia Romana procurasse, & hominibus manifeste fecisse, ad manifestandam veram Religionem & Ecclesiam sibi gratam, adeoque saltē implicitē judicabit, Deum per horum argumentorum manifestationem sibi quoque voluisse ostendere, quānam esset vera Religio, in qua à se quoque coli vellet, & ad hoc credendum se obligari, ob infinitam Dei auctoritatem.

Postquam ergo Gentilis hujusmodi illuminationi cooperatur, & elicit actum supernaturalem fidei, Hunc cætum esse veram Ecclesiam, propter revelationem illam mediatam, jam explicatam, fit illi vltérius credibile, hanc Ecclesiam non errare de facto circa suum fundatum, quod est Verbum Dei, cui vnicè innititur Veritas Religionis, & cultus Deo accepti, qui principaliter consistit & fundatur in fide vera, nixā verā Dei revelatione, & Verbo sibi concredo. Deinde audit ab Ecclesia, hunc Codicem esse Verbum Dei, & sic sit illi iterum dignum creditu, Deum per Ecclesiam sibi manifestare, quod revelationes in illo Codice contentæ habeant illum sensum & intellectum, quem ipsa Ecclesia proponit tenendum & credendum; & hoc vel maximè verum est de revelationibus circa esse Ecclesiam constitutionem ipsius Ecclesie: Si enim in harum sensu falleretur, jam vtique falleretur circa Fundamentum suum, quod est Verbum Dei.

Deinde audit Gentilis, ab Ecclesia doceri, in illo Codice contineri revelationem de Monarchia ipsius Ecclesie, tanquam forma essentia liter constitutiva, ut scilicet omnes agnoscant unum caput invisibile, nempe Christum, & visibile, ejus Vicarium in terris; & huic quidem promissam esse assentientiam, ut in definiendis & dijudicandis Controversijs particularibus errare

non possit, adeoque habere auctoritatem leges di nomine Dei, quæ jam est Infallibilitas Venerabilis: hanc ergo vniuersalem Infallibilitatem credit gentilis propter revelationem Dei, contam in illis prærogativis seu Notis, manifestabimur veram Ecclesiam, non errantem circa fundamentum suum, quod est Verbum Dei, ob Interpretationem in declaratione forme Monarchica. Ecce! quomodo Infallibilitas Venerabilis credi poscit propter Infallibilitatem partis Ecclesie circa intelligentiam Verbi Dei, prout declarantis Formam & Evidentiam Ecclesie, quæ Infallibilitas particularis creditur propter revelationem mediatam, quæ continetur in Natura Ecclesie.

Hoc sensu potest defendi Sententia Medii aliorūque, resolvens fidem in auctoritate Ecclesie, ut gubernatam à Spiritu Sancto, & confirmat cum nostra, ut etiam notavit Hugo sed ad fine. Restant nunc leviores objectiones diffundenda, quas objicit Hurtadus Mendoza.

§. VIII.

Expediuntur reliqua objectiones.

¶. **B**ijicies 3. Sententia nostra videtur nobis errorum hereticorum, refolucionem privatum vnicuique ciendam: hujusmodi autem privatum revelationem videtur concedere, dum dicimus, quod motiva credibilitatis sint mediatam locum: vnde sic subsumi posset: atqui sine motivis credibilitatis vnicuique privato propositis, non possunt quicquam credere: ergo Deus curvis privato loquitur.

¶. Si error hereticorum eum sensim beret, quem objectio illi tribuit, facillimum est hereticis, se ab omni Hæresi Nota liberis possent enim in sua opinione hoc solidum numerare, & dicere, Spiritum privatum non habere rationem locutionis & motivi, sed rationem conditionis applicantis revelationem praetextum. Quin immò ex ipso Lutherò videtur clarè colligi posse, quod ipsius tempore communis facti fidelium fuerit, Deum per Ecclesiam singulis huius. Cùm enim Lutherus necdum vellere negare Infallibilitatem Ecclesie, hujus rationem reddidit: quia Ecclesia est os Dei: neque propter hoc reprehensionem meruit, sed laudem habet Lutherus Tomo 7. VVittebergico fol. p. edito Anno 1554, apud Joan. Luffi. Marissimus, inquit, *Verbum Dei, Veritatēque, & nulam everem mendaciūmē debet docere Ecclesia. & qui posse aliud? cùm os Dei sit os Ecclesia, & Deus non possit* abstinere, ita nec Ecclesia. Tam proucl ergo ab hereticorum Spiritu abest nostra sententia, quoniam proucl abest S. Paulus, disertè pronuntians, omninem posse credere Deo, nisi Deum audire loquente: non posse autem Deum loquente audiri (vía ordinariâ) nisi mediā prædicacione. Ad Rom. 10. *Quomodo, inquit, credent ei,* &c.

licet Deo) quem non audierunt : quomodo autem audiēt (Deum) sine prædicante ? Hæreticorum itaque error in eo consilis, quod volebant, vnumquemque credere privato Spiritui interno, quidquid exteriorū prædicaret Ecclesia: nostra sententia è diametro oppositum docet, ut patet. Utrum autem hac obiectio magis premat illos, qui internum quoddam discerniculum ponunt, quo rufius certificetur de Veritate propositionis parochi, (prout illis objicit Comptonus) viderint illi; mēa non interest pro illis respondere, à quibus tam procubilsum, quam eſſe possum ab opinione quacunque tolerata.

132. Objicies 4. Si Parochi loquaſa eſſet Verbum Dei, ſequeretur, quod Deus affiſteret parochi ſicut totū Ecclesia. ¶ Negando ſequelam, vel diſtingendo. Si parochi loquaſa eſſet Verbum Dei ad aquatē, & ex prædicato intrinſico, concedo ſequelam, (nam tunc habetur ſe ſicut ſentī Propheta) ſi tantum eſt complementum illius, & per denominationem extrinſecam, provenientem ex omnibus illis, per qua locutio Dei præterita pervenit ad parochi notitia, nego ſequelam, vel ſubdiſtinguo: affiſteret Deus parochi ut parochi, & ut loquenti locutione derivata à revelatione præterita, concedo ſequelam, (nam ſic includit affiſtentiam exhibitam Ecclesia) ſpecificativē accipiendo parochum & sermonem illius, nego ſequelam: Nam licet parochos non pofit loqui falſum, quando revera loquitur nomine Dei, hoc eſt, eo modo quo Ecclesia vult eum loqui, pofet tamen ſimpliciter loqui falſum, & exteriorū ſimulare acſi loqueretur nomine Dei, & tamen non loqui nomine Dei, hoc eſt, non loqui dependenter à revelatione præterita. ſicut si Praetor fingeret aliquod edictum Principis, tunc revera non loqueretur nomine Principis, quia tale edictum non descenderet ex voluntate Principis.

133. Objicies 5. Si audiam ab aliquo, in Ecclesia credi Mysterium Incarnationis, poteſt ille mihi reddere mysterium credibile, licet ille ipſe Incarnationem non credit: atqui talis vri- que non loquitur nomine Dei, nec proponit obiectum ex parte Dei: ergo ad credendum non requiritur, ut obiectum proponatur ex parte Dei. ¶ Cum Lugone n. 137. Negando minorem. Nam omne illud proponitur ex parte & nomine Dei, cuius notitia, qua mihi per hunc nuntium venit; ora & derivata eſt ex prima revelatione Dei: Deus enim revelat Incarnationem eā intentione, ut ad me per hominum minifterium perveniat. Quotiescumque ergo illa revelatione præterita obiectivē influit in notitiam qua ad me ve- nit, proponitur obiectum ex parte Dei. Econtra ſi non influit, non proponitur ex parte Dei, & ideo non pofet in tali caſu elici actus fidei; v.g. ſi parochus animo decipiendi proponeret aliquem articulum, putans eum nuptiam eſſe re- lauum, qui tamen revera ſit revelationis, tali caſu revelationis præterita non influeret in locutionem

illius parochi, & ideo non fundaret actum fidei, ut docet Lugo n. 136.

134. Objicies 6. Vel resolvitur fides vltimō in revelationem mediatam ut mediatam reduplicativē, vel in eam ſolum ſpecificativē ſumptam: neutrū dici potefit. Non primum: quia revelatione mediatā quā talis, includit intrinſecē etiam revelationem immediatam ſeu præteritam: ergo jam reſolveretur quādū immediatē & vltimō in revelationem præteritam, qua tamen non eft immediatē nota. Non ſecundum dici potefit, quia revelatione mediatā ſpecificativē ſumpta, eft merum Testimonium humanum. ¶ Hoc argumentum eſſe sophisma, & habere instantiam manifestam in promulgatione edicti Cæſarei, facta per Praetorem, item in contraſtu faſto per procuratorem nomine ſui principalis: per hos autem loqui Cæſarem & Mandantem ſeu principalem certum eft. jam verò procedit argumentum. Vel vox Praetoris & Mandatarij accipitur reduplicativē, vel ſpecificativē, quando movent ſubditos ad obedientiam, vel alterum ad contrahendum. Non primum; ſic enim includit primam promulgationem factam in Curia Cæſaris, & mandatum factum à principali, qua tamen non percipiuntur à ſubditis & à contrahentē. Non ſecundum: ſic enim vox praetoris aut mandatarij, eft vox privatī hominis, & ſuo nomine prolata. Ad obiectiōnē ergo Respondetur direcťe, Fi- dem resolvi in revelationem mediatam quā talem Radicaliter, non verò quā talem formaliter, ſeu, quatenus eft denominatione defumpta à revelatione præterita. Porrò revelatione mediatā quā talis, Radicaliter, conſtituitur per totum illum apparatus, per quem immediatē perceptum fit audiētibus credibile, Sermonem parochi eſſe derivatum, & descendere à revelatione præterita. Idem dicendum de locutione Ecclesiæ. Quando ergo hujusmodi locutio nobis ita proponitur, ut fiat, credibile, eam descendere à revelatione immediata, & præterita, adeoque ut habens credibilem connexionem cum illa, jam non concipitur ut aliquid purè Humanum, ſed ut connexum cum aliquo divino. Hanc doctrinam breviter complexus eft S. Thomas in 3. dift. 23. q. 2. a. 2. quaſtiū. 2. ad. 3. his verbis. Ad tertium (quomodo nemper per actum fidei discernatur fidelis ab infidelī) dicendum, quod fidelis credit homini, non in quantum homo, ſed in quantum Deus in eo loquitur, quod ex certis experimentis colligere potefit: infidelis verò non credit Deo in homine loquenti.

135. Objic. 7. Ad hoc ut parochus loquatur tanquam Minister & Nuntius Dei, debet habere intentionem loquendi ut Nuntius Dei: atqui haec intentione non eft necessaria ad hoc, ut ex propositione parochi nascatur in audiētibus obligatio credendi: ergo nec eft necessarium, ut parochus loquatur tanquam Nuntius DEI. ¶ Negando maiorem. Neque enim hic accipitur officium ministri aut internuntij in eo rigore, quo accipitur in materia de Contractibus aut

Sacramentis, vbi agitur de valore contractus, quo
alius tanquam principalis per ministrum, non suo,
sed nomine ipsius principalis operantem, obli-
gatur, aut operari censetur; sed accipitur in la-
tiore significacione, prout quis concurrit ad pro-
pagandam aliquam veritatem ex intentione ipsius
principalis. Exemplum aptissimum est propa-
gatio legis humanae: nam ex communi stylo le-
ges humanae latae v. g. pro toto imperio, aut Ec-
clesia, non statim obligant, quando in curia pro-
mulgantur, ut probato in tract. de Legibus: sed
primum post certos menses, intra quos moraliter
possibile est, eam ad notitiam omnium pervenire.
Quando ergo hujusmodi legis promulgatio ad
aures alicuius pervenit intra vel post illos menses,
quomodoconque id innotuerit, etiam absque
interventu ullius publici ministri, elapsa termino
obligatur lege. Sic se res habet in propaga-
tione revelationis praterita. Verum quidem
est, quod regulariter loquendo, rustici non te-
neantur credere parochio, nisi quando illis loqui-
tur ex officio: nihilominus tamen, si aliqui etiam
in familiari & privato sermone mysterium expli-
care, possent adhuc rusticu redi credibile myster-
ium, si in tali persona attenderet doctrinam, fin-
ceritatem, veracitatem, vita integritatem, Ze-
lum animatum, & similia experimenta, de quibus paulo ante locutus est S. Thomas. Vno verbo,
tunc respectu rustici sufficenter loquitur parochus, vel etiam alias, nomine Dei, quando
ex circumstantijs rusticu fit prudenter credibile,
loquelam talis hominis esse conformem revelationi
praterita, aut sensu Ecclesiae, sive hoc dicat ex Cathedra, sive alio modo. Doctrinam
hanc agnovo celebris Scriptura Interpres P. Al-
phonsus Salmeron, Universitatis nostrae Ingol-
stadianae ornamentum disp. 33. in ep. ad Rom. in
cap. 10. super illa verba S. Pauli: *Quomodo cre-
denter, quem non audierunt?* ex quibus verbis infert,
nos verè Christum audire, quando Christi
predicatorem audimus, testante id ipso Christo:
qui vos audit, me audit.

Et haec de Refolutione fidei in generc. nam,
vt jam semel , iterumque monui , de resolutione
fidei simplicium , & qui motiva vniuersalia cre-
dibilitatis , quae habet tota Ecclesia , non possunt
penetrare , est specialis difficultas , de qua age-
mus infra.

CONTROVERSIA VI.

Vtrum Habitus Fidei nostræ posse influere in actum Fidei nixum revelatione privata.

136. **R**евелatio divina dividitur in publicam & privatam. Publica est, qua pertinet ad totam Ecclesiam, quatenus versatur circa articulos, qui toti Ecclesiae credendi proponuntur. Revelatio privata est, qua fit alicui persona privata,

proponens aliquid non propositum aut pren-
dendum toti Ecclesiae, ut, si alicui revelaretur in
prædestinatio. Quaritur ergo, an nos habi-
tus fidei posset influere in actum, quia alienum
objecit ob revelationem privatam.

Prima sententia negat. Ita Cajetanus, Sotus, Canus, Bannez, aliquis Thomistae, sequitur P. Valentia. Altera affirmat. Cuiusqua,

DICO, eum, cui privata revelatione posse elicere actum fidei nostra circa illam regulationem & objectum illius. Probatur. i. Con: Trid. sess. 6. c. 12. vbi quidem dicitur nihil de hoc puncto definitur, tacite tamen velletur supponi, dum ait: non nisi ex speciali revelatione sciri posse, quos Deus elegit. Eodem Catherinus, Thomista, testis oculatus, dicit, hanc sententiam, quam noster P. Iacobus contra Sotium in Tridentino acriter proponerat, communis Patrum approbatione fuisse continentiam. Probatur 2. Ratione. Defacta nam hujusmodi revelationes factae, & cum ratione creditae sunt, ut patet in antiquis Patriarchis & Patriarchis, & etiam in personis novi instrumenti, ut constat ex vita S. Brigittæ, S. Francisci Romanæ, & aliorum. Vel ergo hi credentes per habitum nostrum fidei infinita, vel per aeternius omnino rationis: si primum, habententum: secundum verò irrationabiliter dicunt nam hoc quod est, revelationem esse privatum vel publicam, non variat toto genere modum tendendi, aut obligationem credendi, necessarium formale, seu motivum, & in hoc non nisi differentiationis materialis: ergo ex nulla mente probatur esse diversa rationis.

137. Objicunt 1. S. Thomam p. 8. ad 2. dicentem, quod fides innitatur revelationi facta Apollonis & Prophetis, non verborum rationi alij facta. R. Merito hoc dicere S. Thomas, quia revelationes alij facta non demonstrant nos ex intentione Dei, cum non finibus ad totam Ecclesiam pertinentibus.

Obijicunt 2. S. Scripturam ad Ephesios 2.
vbi dicitur, nostram fidem esse superedidimus
supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum.
¶. Apostolum velle dicere, quid ad i-
dem, qua tanquam ad salutem necessaria a nobis
exigitur, non requiratur privata revelatio rem
non pertinentium ad totam Ecclesiam, sed illum
qua fundatur in doctrina Apostolorum & Pro-
phetarum.

138. Objicunt 3. Ex nostra doctrina qui videtur, quod qui discredenter revelatione private, sicut discredidit Zacharias Sacerdos, quia inquam, talis esset hereticus, & incurserent penas ac peinas hereticis impositas. R. Negatur sequelam, quia nomine *hereticorum*, intelliguntur contumaces contra definitionem Ecclesie Nihilominus talis peccaret peccato Infidelitatis & perderet habitum fidei, vt docet Lugo n. 243.

CONTROVERSIA VII.

*Virum objecta Virtualiter tantum &
Implicitè revelata posse credi fide
divinā.*

§. I.

*Premittuntur aliqua pro statu Quæstio-
nis intelligendo.*

139 Notandum prīmū. Revelationem respectu aliquorum objectorum esse & dici explicitam seu formalem, respectu aliquorum verò dicti implicitam & virtualem. Illa objecta dicuntur explicita & formaliter revelata, quæ immēdiatē & in se sunt revelata, secundūm formalem & explicitum conceptum, ad quem significandum tales voces aut signa sunt instituta. v. g. quando Angelus dixit Mariæ: *Ecce! concipies filium:* erat revelatio formalis futuræ Incarnationis in vtero Virginis; & quidquid non est formaliter seueratione ratiocinatè idem cum significato horum verborum, illud non dicitur per illam revelationem esse formaliter revelatum. Virtualis revelatio dicitur esse respectu illorum objectorum, quæ licet vel realiter, vel ratione ratiocinata distinguantur ab objecto formaliter revelato, continentur tamen in illo, & ex illo per bonam consequentiam deduci possunt, adjuncta alia veritate, seu revelata, seu naturaliter cognitâ: v. g. hoc propositio: *Deus est homo*, est formaliter revelata. Jo. 1. per hanc ipsam revelationem est simul virtualiter revelata risibilitas Christi, si enim illi propositioni formaliter revelata adjungatur hec alia, naturaliter evidens: *Omnis homo est risibilis*: deducitur: *ergo Christus est risibilis*. Formaliter ergo revelatio dici solet immediata, virtualis vero mediatâ; non quidem in eo sensu, quo supra revelationem immediatam & mediataam de-
sumimus ex ordine ad causam efficientem, sed alio, scilicet in ordine ad objectum significatum. Præfens igitur quæstio est, an aliquando objectum tantum virtualiter & implicitè revelatum circuiter possit fide divinâ propter revelationem virtuali-

post lecta tot historicorum testimonia, & auditam communem omnium persuasionem, admittere vllam formidinem aut dubitationem. Evidētia physica est, quæ habetur per sensus, qui tamen faltem divinitus falli possunt; v. g. quod hic paries sit albus: vel quæ non est omnino imperturbabilis, quamvis ratione objecti non possit esse falsa, qualis esset ratio physica, quâ demonstratur, quod repugnet Infinitum. Evidētia Metaphysica est, quæ habet indispensabilem veritatem, & simpliciter pro omni casu necessitatē intellectum ad afflensum, v. g. quod totum sit majus suâ parte. Itaque quando vel ex duabus revelatis, vel ex una revelata, & vna evidente deducitur aliqua conclusio, dicitur illa Conclusio esse actus elicitus ab Habitū Theologiae, & ejus objectum dicitur esse virtualiter revelatum.

141. Notandum 3. Ea, quæ sunt virtualiter revelata, esse triplicis generis. Primum genus est eorum, quæ tanquam proprietates physice realiter distinguntur, sed connaturaliter semper comitantur essentiam, ut *esse quantum, coloratum* &c. Secundūm genus est eorum, quæ sunt proprietates Metaphysicae, hoc est, formaliter tantum & ratione distincta ab essentia, ut *esse risibilem, locomotivum* &c. Si quidem potentia ista non distinguntur realiter ab anima. Tertiūm genus est eorum, quæ tanquam singulare continentur sub ratione communi formaliter revelata: v. g. quod Petrus sit redemptus à Christo, continetur sub universaliter revelata, quod omnis homo sit redemptus à Christo.

142. Notandum 4. Objectum conclusio-
nis ex aliquo revelato deductum quâ deductum,
non esse objectum fide divinâ credibile, quidquid
affirmat Hurtardus Mendoza. Ratio est, quia assensus talis conclusionis non nititur ad aquatè &
immediate revelatione divinâ, & Veracitatem Dei,
tamen ergo revelatio dici solet immediata, virtualis
vero mediatâ; non quidem in eo sensu, quo supra
revelationem immediatam & mediataam de-
sumimus ex ordine ad causam efficientem, sed alio,
scilicet in ordine ad objectum significatum.
Præfens igitur quæstio est, an aliquando objectum
tantum virtualiter & implicitè revelatum
circuiter possit fide divinâ propter revelationem vir-

ualitatem.

140. Notandum 2. Tunc dici vnum virtualiter contineri in alio formaliter revelato, quando, vt dixi, per legitimam consequentiam potest deduci ex objecto formaliter revelato, juncto alio principio tanquam altera præmissa: hæc autem potest esse duplex; vel enim est etiam de objecto revelato, & tunc ambæ præmissæ erunt formaliter revelata; vel est de objecto evidente naturali evidentiâ: & hæc triplex est: Moralis, physica, metaphysica. v. g. Ciceronem fuisse Romæ Oratorem, est evidens evidentiâ moralis, nam licet physicè loquendo potuerint Historicis fallere, moraliter tamen loquendo hoc est adeo impossibile, vt nemo nisi imprudentissimus possit

esse risibilem, quia Deus revelando ejus humanitatem revelavit etiam esse risibilem.

§. II.

Probabilior Doctrina diversis Conclusionibus traditur.

I43. DICO 1. Objectum ex duabus propositionibus revelatis per legitimam consequiam deducibile, est sufficiens objectum fidei, potestque fide divina credi, etiam si ipsum non sit formaliter revelatum sub illis terminis, sub quibus ponitur in Conclusione Theologica. Exemplum sit in hac propositione. *S. Matthæus accepit Spiritum S.* dico hanc posse credi fide divinâ, propter duplarem revelationem, quarum vna Deus revelavit Spiritum S. venisse supra singulos Apostolos, & alterâ revelavit *S. Matthæum* fuisse Apostolum. Probatur Conclusionis. Illud omne est de fide, adeoque sufficienter revelatum, quod si fingatur esse falso, sequitur vel Deum esse mendacem, vel aliquam revelationem non esse positam, quâ tamen supponitur esse posita: atqui sic se habet objectum de quo disputamus: ergo &c. Major est clara: nam quando aliquod objectum non est sufficienter revelatum, tunc qui illud negaret, non possit redargui, quasi vel negaret Veracitatem Dei, vel negaret sufficientiam revelationis verè sufficientis, sed argueretur solum negare sufficientiam revelationis, reverâ non sufficientis: ergo id cuius falsitas non potest confundere cum Veracitate Dei & ejus revelationibus, est sufficienter revelatum, adeoque credibile. Minor autem facile probatur. Qui enim negaret *S. Matthæum* accepisse Spiritum S. cogere negare vnam ex his duabus propositionibus revelatis: scilicet, vel Spiritum S. non venisse supra singulos Apostolos, vel *S. Matthæum* non fuisse Apostolum: quodcumque autem horum ponatur esse falso, sequitur, vel Deum esse mentem, vel alterum non revelasse.

I44. Quæres, quo sensu Theologi communiter negent tale objectum, etiam ut deducitum, esse credibile fide divinâ. Ratio dubitandi est, quia hoc quod est: esse deducitum; nihil videtur superaddere, quâ connexionem objecti Conclusionis cum duabus præmissis revelatis: atqui hæc connexio semper debet attingi, quomodo dicatur credi objectum conclusionis Theologicæ: ergo frustrance videtur esse distinctio inter objectum ut deductum, & objectum ut explicatum.

Ego, ut ingenuè fatear, non video magnam utilitatem illius distinctionis, nec exstimo facile contingere, ut ejusmodi objectum aliter attingatur quam per actum fidei, adeoque ut explicatum. Nihilominus responderi potest cum Card. de Lugo n. 295. quod quando interveniunt duas quoddammodo conclusiones & duas Bonitates consequientia, vna quâ deducitur objectum formaliter revelatum ex revelatione & Veracitate; altera

quâ deducitur Conclusionis ex rebus revelatis, quâ inquam, tunc ideo Conclusionis Theologicae acredatur actu fidei divinae, quia hac secunda notitia consequentia non pertinet intrinsecus ad motivum fidei sicut prior, & sic miscetur motu parte extraneum.

I45. Quæres iterum: quomodo ergo solvendus esset actus fidei, credens Spiritum S. venisse supra Matthæum. *R.* Hoc modo, Spiritus S. venit supra Matthæum, quia Deus vere revelando venisse supra singulos Apostolos, & Matthæum esse Apostolum, revelavit eum vniuersitate supra Matthæum. Quodsi velis reflorem in forma Syllogismi, fieri hoc modo. Quoniamque Deus verax revelavit accepisse Spiritum S. & Spiritum S. accepit. Sed Deus revelando singulos Apostolos accepisse, & S. Matthæum esse Apostolum, revelavit hic opere S. Matthæum accepisse Spiritum S. ergo accepit S. Matthæum Spiritum S. Ecce! quomodo hoc objectum immediate neccatur cum Veracitate & Revelatione, quomodo non neccetur in Syllogismo Theologico, sed neccetur immediate cum duabus revelationibus, nempe S. Matthæum esse Apostolum, & Spiritum S. venisse supra singulos.

Veniamus nunc ad illas Conclusiones, ex una revelata, & altera evidente deduci possunt. De his

Prima sententia affirmit vniuersim, electam divinâ credibiles, seu rectius, earum objecta credibilitia. Ita Canus, Okam, Vega, Franciscus de Lugo, Ripalda.

Secunda Sententia vniuersaliter negat. Ita Greg. Ma: Capreolus, Cajetanus, Val. Cordua, Molina, Hurtad. Arriaga.

Tertia distinguit. Si enim proprietas deinde est Metaphysica, hoc est, formaliter tantum distincta ab objecto formaliter revelato, tunc non posse credi fide divinâ, si vero sit realiter dicta, & negat. Ita Suarez & Card. de Lugo.

Quarta sententia est Card. Pallavicini, qui aliter, & meo iudicio melius distinguit, cum quo

I46. DICO 2. Ut objectum Conclusionis Theologicæ posse credi fide divinâ, non sufficit vniuersum, vnam præmissam esse revelatum, & alteram evidentem evidentiâ physica. Et contra AA. prima sententia. Probatur prima, à posteriori, ex absurdo. Hinc enim sequentia plura esse fide divinâ credibilia, qui nem concederet esse credibilia, v.g. nemo facile dicere esse fide divinâ credibile, quod Deus defacto celat suum concursum omni igni existenti in rerum natura. Certè hoc non est iam magis credibile fide divinâ, quâ fuerit tempore ignis Babylonici, tunc autem falso erat, Deum omni igni offerre suum concursum ad calefaciendum pallium applicatum, quia non calefecit pueros existentes in fornace. Sequela probatur. Hac enim conclusio deduci potest ex una revelata, & altera evidente hoc modo. Omnis causa operans habet concursum

concursum Dei oblatum ad talen operationem (præcindendo à diversis modis explicandi hunc concursum) Sed omnis ignis est causa operans calorem in passo applicato: ergo omnis ignis habet oblatum concursum. Min. est physice evidens. Major est de fide, si præcindamus a modis explicandi hunc concursum, quia de fide est, quod Deus posset ignem ab operatione impedire. Eodem modo est fide divinâ credibile, B. Virginem fuisse gravatam vero, sicut gravantur aliae feminæ.

Probatur Conclusio 2. Ex supra dictis. Illa solumentum fide divinâ credibili, qua si ponantur esse falsa, deduceretur, vel Deum esse mentitum, vel non revelasse, quod tamen defacto revelavit. atqui potest ponit esse falsa conclusio deducta ex vna revelata, & vna physice evidente, absque eo quod dederetur Deum esse mentitum, aut non revelasse, quod revelavit. Ergo &c. Minor probatur in exemplo allato, quia falsitas hujus Conclusionis: ergo omnis ignis habet paratum Di concussum: potest sufficienter refundi in falsitatem hujus propositionis physicè tantum evidens: Omnis ignis defacto calefacit. & falsitas hujus: Ergo B. V. fuit vtero gravata: potest refundi in falsitatem hujus: Omnis prægnans gravatur vico: atqui per hanc falsitatem nec asseritur Deus mentitus, nec tollitur aliqua revelatio, vt pater: ergo &c.

147. DICO 3. Sunt tamen aliqua credibilia fide divinâ, qua Deus non revelavit immedietè & explicitè in particuliari, sed tantum in genere, ex qua generali revelatione posunt discursus Theologico deduci. Pro cuius probatione

Supponendum est, quod in Ecclesia sit potest definiendi aliqua, quorum explicita revelatio non habetur in Scriptura: v. g. hunc vel illum esse Sanctum: vel si sunt explicitè revelata, verbi tamen obscuris seu æquivocis, quorum interpretatio pertinet ad Ecclesiam, qua potest definiri, quis sit legitimus sensus illorum, v. g. quod per hac verba: Accipite Spiritum S. &c. fuisse iniuncta porestas absolvendi Sacramentaliter: vel denique, quia talis revelatio non est nobis sufficienter applicata, quia consistit in Verbo non scripto, nempe traditione, vt, quod parvuli sunt Baptizandi. Hoc posito

Quando Ecclesia aliquid hujusmodi definit, illud est fide divinâ credibile, vt dominus communiter Theologi: atqui talia non sunt formaliter & explicitè revelata, vt ostensum est, sed tantum implicitè & in genere. Ergo aliqua sunt credentia, que non explicitè sunt revelata.

Itaque Veritas articulorum ab Ecclesia definitorum, deducit potest discursus Theologico hoc modo. Ecclesia in proponendis & definiendis dogmatibus per Concilium legitimè congregatum & confirmatum, non potest errare. (& hoc est revelatum in Scriptura, dicente, quod sit Columna & firmamentum Veritatis) atqui Concilium Tridentinum legitimè congregatum & Confirmatum,

tum, definit, quod per Consecrationem fiat conversio panis in corpus Christi &c. ergo datur talis conversio. Hac Conclusio, cuius objectum est fide divinâ credendum, non est formaliter & explicitè revelata, sicuti, quod Verbum Caro factum est: & deducitur ex vna revelata, & alia propositione, qua confat naturali experientiâ, & morali evidentiâ, nempe Concilium fuisse legitimè congregatum, confirmatum, & hoc definitivè: ergo vera est conclusio, nempe quod aliqua non formaliter revelata in Scriptura sunt fide divinâ credenda.

148. Aliud exemplum & expeditius sit hoc. De fide est, omnes descendentes ab Adamo (exceptâ B. Virgine) esse conceptos in peccato originali: at verò, quod ego & tu sumus conceputi in peccato Originali, non est explicitè & formaliter revelatum, quia non est revelatum nos descendisse ab Adamo, nam hoc est prædicatum separabile à substantia. Jam ergo minor propositiō, ex qua illa Theologica Conclusio deducitur, est solum naturaliter evidens. Quod autem vnicuique sit credendum, se esse conceptum in peccato originali, se esse redemptum à Christo &c. constat ex symbolo fidei, in quo dicimus: Qui propter nos homines, & proper nostram salutem descendit de Cœlo &c.

Cum ergo, ut vidimus, aliqua objecta Theologicarum Conclusionum sint fide divinâ credibilia, alia non item, querenda est regula cognoscendi & discernendi objecta credibilia à non credibilibus: quam quidem Regulam nos facile deducemus ex nostra doctrina, quam suprà tradidimus de resolutione fidei divinæ, vnde & illa doctrina confirmabitur.

149. Notandum est cum Card. Pallavicino, aliqua revelari à Deo in genere in hunc finem, vt credantur solum in genere, v. g. Deum cognoscere omnia cognoscibilia sine imperfectione, neque tamen voluit Deus vt in particuliari crederemus, quod Deus cognoscat chymaras, neque enim hanc intentionem manifestavit, neque etiam revelavit, quod Chymara sit objectum cognoscibile sine cognoscens imperfectione. Alia verò Deus revelavit quidem in genere, sed in eum finem, vt crederentur in specie & individuo: qua intentio plerumque ex ipsa materia & circumstantiis colligi potest: quia verò inconveniens fuisset, singula per immediatas revelationes revelare & enumerare, sufficiebat revelatio Generalis, determinabilis deinde & applicabilis objectis particularibus per revelationem mediata. Hoc posito

150. Regula hæc constitui potest. Quæ revelantur à Deo generatim priore modo, non sunt objecta fide divina credibilia in particulari & individuo: quæ verò revelantur generatim secundo modo, objectum individuale evadit credibile fide divinâ. Ratio est, quia illa generalis revelatio derivatur ad particularia, mediante aliquâ evidentiâ morali, seu experientiâ morali,

qua à DEO eum in finem inducitur, vt sit complementum locutionis generalis in ordine ad credendum objectum particulare, cuius fidem DEUS in illa generali revelatione intendit. Hujusmodi complementum est evidētia naturalis quam habemus, quod Petrus descendit ab Adamo: item evidētia moralis, quod Tridentinum fuerit legitimè congregatum: per has igitur evidētias particularizatur & applicatur objectis particularibus revelatio generalis Dei, & quidem ex prima ejus intentione.

151. Declaratur amplius. Ad hoc ut sit de fide, Petrum esse redemptum à Christo, debet hujus propositionis falsitas vel arguere Deum mendacem, vel debet negari aliqua revelatio Dei, qua tamen defacto est locutio Dei, ex regula generali paulo superius tradita: atqui si illa evidētia moralis, quod Petrus descendit ab Adamo, non esset complementum locutionis divinae, tunc nec argueretur Deus mendax, nec negaretur aliqua revelatio qua defacto datur: ergo ut illa proppositio sit de fide, debet evidētia illa moralis esse complementum locutionis divinae. Minor probatur. Nam falsitas illius propositionis, quod Petrus sit redemptus à Christo, refundenda esset in falsitatem illius evidētiae naturalis, quod Petrus descendit ab Adamo, atqui sic Deus non argueretur mendax: quia adhuc verum esset, quod omnis homo descendens ab Adamo esset redemptus: ergo si est de fide, Petrum esse redemptum, debet falsitas hujus propositionis tollere aliquam locutionem Dei: atqui nihil tollit præterquam veritas illius evidētiae naturalis: ergo illa debet habere rationem locutionis divinae.

152. Doctrinam hac Conclusione traditam agnoscit Suarez *disp. 3. scđ. II. n. II.* reddens rationem, quare sint de fide credenda qua Ecclesia definit, his verbis. *Quia, quod Ecclesia definit, Deus per Ecclesiam testificatur. Ecclesia autem definit talam veritatem in se ac formaliter ergo jam Deus illam in se ac formaliter testificatur: ergo eo ipso est constituta sufficienter sub objecto formaliter fidei: nam testimonium divinum idem est, & aequum certum, sive per seipsum, sive per Ecclesiam, vel alium ministrum NB. Deus illud præbeat. Ita Suarez.*

153. Quando igitur Theologi aliqui dicere solent, non dari in Ecclesia nova dogmata de novo credenda, plus dicere nolunt, quam quod nihil incipiat de novo esse de fide formaliter & explicitè, quod prius non fuerit de fide radicaliter, implicitè, & virtualiter, quatenus nimis Ecclesia ea solum definit explicitè credenda, qua per assistentiam Spiritus Sancti cognoscit containeri virtute in objecto jam antea formaliter revelato. Et hoc sensu (inquit recte Card. Pallav.) verum est effatum commune: *Non datur nova revelatio in Ecclesia.* significat enim, non dati revelationem, qua non sit complementum revelationis præterita; non tamen significat, non dari novam locutionem quandam Dei, qua sit explicatio & com-

plementum revelationis antiquæ, ita ut reddatur nobis de fide, id quod antea non erat de fide, sicut scilicet Deus per Ecclesiam explicat, de quodnam objectis particularibus locutus sit, quando edidit revelationes universales.

154. Hinc vterius inferunt DD. dicti men inter Doctrinam Conciliorum & inter Scripturam Canonicam. Nam Scriptor Canonum scribit independenter à revelatione alia praedicta & alteri facta: Ecclesia autem in Concilio evolvit revelationes antea factas, & ideo non potest condere novam Scripturam Canonicam, propter defectum revelationis nova.

. §. III.

Applicatur Regula tradita particularibus exempli.

Solent à Theologis adduci varia exempla Conclusionum Theologicarum, de quibus dubitatur, an sint credibiles fidei divinæ, in quibus non omnes satis consequenter procedunt.

155. Quæritur ergo primo, an sit fidei divinæ credibile, me carere gratia sanctificante, quod in me experior affectum liberum peccatum sum graviter; quia universaliter revelationum de proprie peccatum mortale privati hominem gratiam sanctificante. Quæritur 2. An à me post fidei divinæ credi, hunc infantem à me baptizatum, esse verè justificatum, quia evidenter in me omnia necessaria adhibuisse, & aliunde rite baptizatum, esse justificatum. Quæritur 3. An sit fidei divinæ credibile, infantem non à me, sed ab aliis baptizatum, esse justificatum. Quæritur 4. An sit fidei divinæ credibile, hanc numero baptismi consecratam. Quæritur 5. An sit de fide Clementem IX. Estè Vicarium Christi, & testificum Maximum. De hoc ultimo agimus sequente. nunc breviter de prioribus,

De tertio & quarto exemplo, communice vera Theologorum sententia docet, non effecta fide divinæ credibili: quia non apparet ratio, quid Deus revelationes illas generaliter ordinaverit ad nos obligandos, ut hac taliter particulari credamus, præfertim cum causa hæc sacramenta sepè vel ex malitia vel impotenti invalidè administrari. Neque refut, quod Ecclesia proponatur adoranda: nam rectè docet Hugo, quod etiam non credatur fide divinæ, nisi esse consecratam, adhuc sit adoranda, non obstat conditione, sed etiam absolute, quia immo sine sufficiente fundamento privantur cultu nore suo, & cultu debito. Sic etiam, inquit Hugo, Pater est obligatus alere filios, quod esse præsumere esse suos, licet posset quandoque sine imprudentia formidare, an sint filii.

156. Quod attinet ad primum & secundum exemplum, Autores non conveniunt. Plus affirmant, quos sequitur Suarez, Hurtado, Lugo, Ripalda. Negant, Majot, Okam, Go-

brief, Capreolus, Cajetanus, Thomistæ, cum S. Thoma, quos sequitur Molina & Ariaga. Ego de his exemplis idem dicendum existimo, quod de prioribus. Loquor autem semper de fide obligatoria, nolo enim disputare de fidei actu ad quem non obligemur, qualem admittit Ripalda. Ratio negandi est, quia Revelationes generales tunc solum videntur habere locum, & valere ad inducendam obligationem credendi particularia, quando motiva credibilitatis, per quæ applicari ait revelatio generalis rebus particularibus, quando inquam, sunt eiusmodi, ut per se loquendo possint etiam alijs fidelibus applicari ad objectum tale particularē credendum: sic enim revelatio generalis de aliquo objecto in genere, fit etiam generalis de quovis objecto particulari: v.g. motiva credibilitatis quæ habeo ad credendum, me esse redemptum à Christo, etiam probant de Petro, Paulo &c. & ideo non tantum mihi de me, sed mihi etiam de Petro, Paulo probant, & contra his de me, atqui motiva credibilitatis, qua mihi probant, infantem à me baptizatum esse justificatum, & me carere gratiā ob peccatum à me commissum, hoc ipso quia consistunt in experimentali cognitione propriâ, non possunt alijs fidelibus applicari, & ideo non videatur Deus ad hac objecta credenda voluisse me in particulari graviter obligare: nemo enim in se agnoscat gravem obligationem credendi, quod Deus ipi in particulari per talēm experimentalem cognitionem loquatur, sicut agnoscō, quod Deus mihi per motiva credibilitatis, ex quibus iudice me descendere ab Adamo, velit significare, me esse redemptum à Christo, & ad hoc credendum me obligare; nempe quia hæc obligatio conducit ad debitam reverentiam Christo exhibendam &c.

§. IV.

Vtrum sit fide divinâ credibile, Clementem IX. esse verum Pontificem, & Concilium Tridentinum fuisse legitimum.

17 NON est sermo de Pontifice, de cuius electione, num legitima fuerit, potest prudenter formidari; sed est sermo de illo, de cuius legitima electione, & universalis acceptatione tam parum potest prudenter dubitari aut formidari, quam parum potest prudenter formidari ab homine litterato, utrum aliquando Romæ exstiterit Cicer.

Prima sententia negat, id posse fide divinâ credi: idemque docet de Concilijs, non posse credi fide divinâ, ea fuisse legitima & legitimè confirmata, quæ à tota Ecclesia pro talibus sine contradictione habentur, & quorum definitionibus nemo audet contradicere. Ita Turrecremata, primus Generalis Inquisitor in Hispania, Cajetanus, Canus, Cordubensis, & plures alij apud Castro Palao.

Secunda sententia, meo judicio verissima, communique fidelium sensu confitentia, affirmat. Ita, quantum scio, omnes impressi auctores Societatis.

Probari solet hæc sententia primò, auctoritate Martini V. qui in Bulla relata in Concilio Constantiensi, statuit, ut ab Hæreticis, qui Ecclesia Catholicae reconciliari volunt, primùm omnium exigatur, ut credant, Papam canonice electum, qui pro tempore fuerit (nomine ejus expresso, v.g. Clementem IX.) esse successorem Petri, & habere supremam potestatem in Ecclesia Dei. In qua constitutione supponit Pontifex, esse objectum fidei divinæ, Clementem IX. hoc Anno quo hoc scribo, 1668. sedentem, esse Successorem S. Petri.

158. Respondent aliqui, illam Constitutionem non exigere fidem absolutam, sed virtutem conditionatam, nempe, si talis Pontifex sit canonice electus. Hæc tamen responsio non videretur planè satisfacere. Si enim ab hæreticis tantum exigebatur, ut in genere crederent Papam esse Successorem Petri, ex hypothesi quod sit legitimè electus, quid opus erat exigere, ut adderetur nomen singulare? hoc sane videtur consulet additum, ad pracludendas fraudes & dolos, quibus alioquin intentio Pontificis eludi posset. Fingamus enim quod ille Pontifex ab hæreticis reversis nominatus postmodum approbasset aliquod Concilium, vel cum Concilio aliquid definitiveret, hæretici illi vi sua professionis factæ non sufficienter obligati credere absolute hujusmodi articulos, sed tantum conditionatè, nempe si concilium sit à Papa legitimè electo confirmatum, potuerint deinde facile excogitare modum impugnandi electionem, prout defacto plurimum Pontificum electiones quasi iniquas, Simoniacas &c. infestant, quibus omnibus inconvenientijs occurritur, si compellantur credere absurdum, hunc numero Papam esse successorem Petri, sicut compelluntur absolute credere, Vicariatum esse à Christo institutum.

159. Probari solet 2. Si non est de fide, Clementem IX. esse verum Pontificem (& sic de alijs prædecessoribus) poterimus formidate licet, ne ejus definitiones fallant, ex defectu Assentientia Spiritus S. quæ tamen Petro ejusque successoribus, non vtique fictis & apparentibus, sed veris & legitimis, promissa est, & sic cum totius Ecclesiæ confusione & periculo discordia, poterunt omnia Pontificum Decreta admittere formidinem; adeoque nec agnosceretur obligatio credendi quæ in Concilijs definita sunt, sicut tandem evertetur Fidei Regula & Judex Controversiarum.

Respondent aliqui, assensum fidei divinæ, quem præbere debemus Pontificijs decretis, non requirere, ut fide divinâ credatur esse verus Pontifex, à quo illa decretalia procedunt, quia etiam pseudopapa, habitus ab Ecclesia pro legitimo, est infallibilis, Deo nimis in Bonum Ecclesie amplete

plente defectum, vt docet Lessius lib. 2. de Just. c. 35. dub. 25. n. 146. & Tanner, ac proinde nullum periculum erit, ne Pontificum decreta in dubium vocentur.

Hac tamen responsio sufficiens non est. Deberent adversarij adferre Testimonia Scripturæ, quibus promittatur Pseudopapa illa infallibilis Assistentia Spiritus Sancti. Quodsi afferant illa, quibus jubemur audire Ecclesiam, & quibus promittitur Ecclesiae, quod nunquam sit erratura, vt pote Columna & firmamentum veritatis, & inde velint colligere, ad providentiam Dei spectare, vt etiam Pseudopapam & pseudoconcilium ita gubernet, ne inducent totam Ecclesiam in errorem, ego meliori jure dicam, & ex illis locis colligam, & quidem magis consentaneæ verbis, ad providentiam Dei spectare, non permittere, vt Ecclesia tota erret circa Papam, recipiendo vt legitimum, qui ratione impedimenti occulti sit incapax, qualis esset, non Baptizatus. An non hæc providentia potius decet Deum, quam vt permittat aliquem à tota Ecclesia vt Christi Vicarium & Caput Ecclesiae visibile coli, qui quidem talis revera non sit, habeat tamen assistentiæ extraordinariæ privilegium? Quando enim Petro dictum est.

Supra hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: omnes Catholici fatentur, promissionem factam esse Petro & Successoribus ejus: Adversarij volunt, promissionem etiam si extendere ad Pseudosuccessorem: hoc, inquam, vim infert textui. primò quia successor putatius non est simpliciter & absolute successor, sicut homo pius aut putatius, v.g. monstrum, non est simpliciter homo. Secundò, quia hoc ipso quod Christus promiserit, Ecclesiam suam fundandam esse supra Successores Petri, promisit etiam, se semper de successore provisurum: quis autem dicat, putatius successorem esse opus divinæ providentia?

Confirmatur exemplo simili. Si Deus promitteret Imperatori vel Regi perpetuitatem Imperij aut Regni his verbis: *Super te & tuos posteros fundabo Romanum Imperium aut Regnum: quis auderet aut poster prudenter ambigere, quin Deus duo promitteret: primum, quod semper sint futuri veri posteri: secundum, quod ex illis unus sit Imperio præfuturus? quis diceret, satisfacturum Deum promissioni, si fieri permitteret, vt per impostulatum infans supponeretur ac si esset ex posteris Imperatoris, & deinde Imperio præceretur? Paro modo, quando Deus Petro promisit, quod super ipsum & Successores ejus vellet fundare Ecclesiam suam, & assistere ne errent; profectò duo censendus est promissione: primum, quod non permitteret decessus in Ecclesia Successorem verum Petri, saltem pro eo tempore, quo est necessitas aliquid definendi. Secundum: quod tali Successori velit assistere.*

160. Probatur nunc Conclusio ex principijs supra positis & probatis. Illud est objectum fidei divinæ credibile, quod Deus intendit vt crederetur in particulari, quando aliquid revelavit in

genere: atqui quando Deus revelavit in genere suam Ecclesiam esse gubernandam per decisiones & decreta à Petro & Successoribus eius, tanquam Vicarij suis, intendit, vt crederetur in particulari, illum esse successorem Petri, quod tota Ecclesia pro tali sine contradictione respiceret, & qui non nisi per schisma repudiari possit, qualis est hodie Clemens IX. ergo vera est conclusio. Major superioris declarata est. Motivum & causa insitendi in ecclesia Vicariatum Christi, fuit, vt haberemus certam, externam & sensibilem Regulam, ac fiduciam. Controversiarum in rebus fidei: atqui hec intentione frustraretur, si non crederetur in particularium esse legitimum Papam, qui ab omnibus gnosceretur habere potestatem definendi & governandi Ecclesiam: impossibile enim est, ut ejus definitiones credere, nisi credamus ea de propositionis nomine Christi: atqui non efficiuntur proposita nomine Christi, si is qui proponit non verus Vicarius Christi, non enim loqueretur nomine Christi, sed falso putaretur loqui. Ergo.

Confirmatur. Quando Christus revelavit, se velle per suum Vicarium judicare Controversias Fidei, vtique voluit eo modo hoc creditum, modo potest nobis Vicarius esse Judex & Regulus, atqui non potest nobis Vicarius Christi esse Judex & Regula, si consideretur solùm in generis specie, & non in particulari: ergo voluit omnes in particulari aliquem certum Vicarium & Judicem, atqui non aliud, quam illum, quem talem tota veneratur Ecclesia. Ergo &c.

161. Confirmatur iterum à simili. Quod Deus Ecclesia revelavit, quatuor Evangelia esse Scripturam Canonicaam, tunc immediatè formaliter non revelavit, Evangelia impensis, qua nos in manibus habemus, eo contra omnia impresta sunt, esse Verbum Dei, & carens additamento, aut detractione, vel corruptiōne tabili: hoc inquit Deus non revelavit formiter & immediatè, sed hoc deducitur tanquam Conclusio Theologica ex una revelata, & etenim certitudine, hoc modo. Liber Evangeliorum traditus Ecclesiæ ab Apostolis, est Verbum Dei. Sed Liber Evangeliorum quem in manibus habemus, est sine corruptela notabilis illi liber qui traditus est Ecclesiæ ab Apostolis: ergo est Verbum Dei, seu Scriptura Canonica. Quo nunc ex adversarijs, ac objectum hujus Conclusionis, non quidem vt deductum, sed veniatum, sit fide divinâ credibilis: Non negamus, alioquin nullus determinatus textus in toto Evangelio (& eadem est ratio de alijs Scripturis Canonicas) esset fide divinâ credibilis: ergo est deinde credibilis quivis textus particularis, non pro conditionatè, si non sit corruptus: sed absolute, ergo Deus revelando in generis intendit fidem in particulari: nihil enim est de fide, quod Deus non intendit, vt crederetur. Quero vobis, unde adversarij colligant, Deum sic intendit, sanè ex nullo alio capite, quam quia Deus vo-

in gen
per defini
ribus eis
debet a
ri, quae
ne comp
ari poss
et. Min
ndi in fa
emus os
te. Judic
hac inter
arculis
mibus
ndi & p
et, ut
as ear al
secesser
ir modi
stent m
Engla
revolut
omittere
credi, qu
Regula
elle juan
genera
plum cni
m & quan
quem k
li. Qua
Evangeli
medie a
imperi
temu qn
tere can
apelli or
it fome
tangue
& econ
vangelio
l. Veneti
in nasc
li illi ip
dis: ego
a. Qua
cijon Co
v. repre
negabam
co. En
tris Can
est deb
non nos
absolu
fidei
non nos
victori
tendens
Deus vo
lant

uit penes nos existere & afferuari Verbum Dei incorruptum ad nostram in fide instrunctionem: ad hoc autem non sufficeret credere praeceps, Evangeliorum librum esse Canonicum, si non sit corruptus: sed debet credi absolutè: adeoque Deus voluit hoiplum credi, quod est: *non esse corruptum*, & sic certitudo illa moralis est complementum locutionis divinae, & qua tale assumit certitudinem metaphysicam per denominationem extrinsicam à conjunctione cum revelatione generali.

Paro modo philosophandum est de Summo Pontifice, qui est constitutus Interpres Verbi Dei, neque dicendum est, Deum revelasse quidem in genere, suam Ecclesiam gubernandam esse per suum Vicarium, qui sit Iudex Controversiarum fidei, voluisse tamen à nobis in particulari & absolute credi, illum esse suum Vicarium, qui pro talis sine contradictione agnoscat: adeoque hæc agnitus erit complementum illius revelationis praeterite generalis, & quasi confusa.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

161. Objiciunt primò & principaliter. Illud non est objectum fide divinæ credibile, quod non est sufficienter revelatum. Sed Clementem IX. esse verum successorem Petri, non est sufficienter revelatum. Ergo &c. Minor probatur. Illud non est sufficienter revelatum, quod non connectitur cum revelatione generali, mediante certitudine tantà, qua sufficiat, ut singulare fine villa prudenti formidine judicari possit contingit sub Generali: sed ita se res habet in casu nostro: ergo &c. Minor probatur. Ad hoc vt Clemens IX. sit verus successor Petri, debet esse Baptizatus: sed hoc non habetur ex sufficienti morali evidentiâ, prout ex aliquor infantum Baptismo supra dictum est: quia poslet de tali Baptismo prudenter formidiari. Ergo &c. *g.* Negando minorem, & paritatem inter certitudinem Baptismi Clementis IX. & aliorum infantum. Discremen autem originaliter desumendum est ex eo, quod moralis certitudo Clementem IX. esse Baptizatum, connectatur cum motivis credibilitatis, quod sit legitimus Papa. Itaque Baptismus Clementis IX. nobis aliter & certius innoteſcit, quia Baptismus alterius infantis: Nam hujus certitudo desumitur vñice ex Testimonio hominum, & ex bonitate ac sufficiente doctrinâ ministri, & sapè ex vnius solius hominis testimonio, quæ omnia admittunt prudentem formidinem, nec sunt digna creditu, quod Deus ea non permitat fallere. At verò Certitudo Baptismi Clementis Papa innoteſcit per hoc, quod Deus revelavit suum Vicarium esse Iudicem infallibilem fidei, & ea quæ credenda proposuerit, esse credenda tanquam à Deo dicta: & quia hanc vñiversalem revelationem voluit credi circa singularia, ut probavimus, ideo tenemur credere Vicarium Christi

in singulari tunc, quando haberur ea moralis certitudo, quâ major requiri, & de via ordinaria haberi non potest; hæc autem est, quando à tota Ecclesia (quam non est ullo modo probabile aut formidabile, posse Deum permittere errare circa caput suum visibile) pro Vicario agnoscatur: ergo quandocunque adhuc hæc certitudo moralis, illa sufficit ad firmiter credendum, quod revelatione illa Generalis se extendat ad talem numero hominem, & quod ad Dei providentiam pertineat, non permittere, ut nos hæc moralis certitudo fallat, estque complementum revelationis generalis hæc vñiversalis acceptatio. Ergo à primo ad ultimum, rametsi Baptismus Clementis spectati secundum suum esse privatum, non habeat eam certitudinem moralis, ut sit objectum fidei directum, nihilominus postquam habemus moralis certitudinem sufficientem ad hoc, ut credamus hunc hominem esse verum Christi Vicarium, hoc ipso indirecte & implicitè ac consecutivè habemus fundamentum sufficiens credendi, esse Baptizatum, quia Baptismus est jure divino requisitus.

Confirmatur à simili. Non est objectum fide divinæ credibile, nec fundatum in sufficienti morali certitudine, quod hic numero homo sit verus Sacerdos: si tamen contingere, prout contigit non semel, ut in elevatione hostia videamus Christum in specie humana, vel si videmus ex hostia à Judæis puncta sanguinem effluere, tenemur hoc miraculo credere, illam hostiam esse consecratam, & sic indirecte simul crederemus, illum hominem esse verum Sacerdotem, qui illam hostiam consecravit.

163. Objiciunt 2. Ex nostra Conclusione sequitur, Schismaticos esse Hæreticos: consequens est contra sensum communem. Schismatici enim non dicuntur peccare contra fidem, sed solum contra charitatem, utpote scindentes unitatem inter fideles. Sequela probatur. Quia Schismatici dicuntur, qui licet in genere credant, Papam esse Vicarium Christi, negant tamen hunc hominem in particulari esse Papam legitimè electum, atqui secundum nos hoc est objectum fidei, & omnis qui negat aliquid objectum fidei, est hæreticus. *g.* Negando sequelam. Ad hæresin formalem enim duo requiruntur, primum, ut objectum fide divinæ credibile sufficienter applicetur, ita ut cognoscatur obligatio credendi. Secundum, ut posit in foro externo probari difensus, & sufficiens applicatio: utrumque apud Schismaticos plerumque deest. Nam imprimis propter auctoritatem contrariae opinionis, & insufficientem penetrationem nostrorum fundamentalium, non applicatur illis objectum ita, ut nascatur obligatio credendi: vnde licet objectum sit fide divinæ credibile speculative loquendo, hoc est, quia à parte rei substat divina revelationi, attamen practicè non est cuivis intellectui proximè credibile. Secundò: etiam si illis applicaretur, & ideo dissentiendo peccarent contra fidem,

Y y

fidem,

fidem, non propterea essent censendi inter haereticos; non possunt enim Schismatici convinci de sufficiente applicatione, propter probabilitatem contrariae sententiae. Caterum, sive Schisma est coniunctum cum Haeresi, quia sive Schismatici ita negant hunc esse Papam, quia negant, penes Ecclesiam Romanam esse Vicariatum. Immò omnes Schismaticos pertinaces crediderim posse esse suspectos de Haeresi.

164. Objici posset 3. Si nostra sententia vera est, sequitur perperam & frustra introducta esse impedimenta Juris humani, ad irritandam electionem, etiam quando sunt occulta. v. g. si electio sit Simoniaca, vel non habens debitum numerum suffragiorum, nempe duas tercias &c. consequens est absurdum: ergo &c. Sequela probatur. Nam juxta nostram sententiam pertinet ad divinam providentiam, non permittere fieri electionem irritam cum tali impedimentoo. econtra illa leges supponunt posse fieri talen electionem, quam illa leges irritant. Quodsi ergo haec leges posunt irritare electionem factam cum impedimento occulto, taliter electus erit tantum Pontifex apparen, etiam postmodum a tota Ecclesia acceptetur, quia juxta regulam juris, quod ab initio vitiosum est, tractu temporis non convalescit.

Respondeat recte Card. Pallav. n. 141. illas leges nec habere, nec posse habere locum, nec intelligendas esse nisi de prima electione quam faciunt Cardinales, per quam electionem non redditur adhuc fide certum, quod electus sit verus Pontifex. At vero, (inquit citatus Cardin.) licet illa electio ex occulto impedimento fuisset irrita, adhuc sequeretur alia electio, nullo jure positivo irritabilis, quam facit rota Ecclesia, acceptando illum hominem pro vero Pontifice. haec enim acceptatio licet moveatur ex errore precedente, non est tamen conditionata sed absoluta. Melius quippe est, Ecclesiam habere pro vero Pontifice aliquem, qui fuerit invalidè electus, quam ignoranter carere vero Pontifice, & eum pro tali venerari, qui reipsa non sit.

165. Dicendum proinde est, in casu quo electores ordinarij elegissent aliquem habentem impedimentum irritans juris humani, penes totam Ecclesiam esse potestatem providendi sibi de capite legitimo, supplendo omnes Juris defectus, ne maneat acephala: censetur autem eligere eum quem acceptat. Hanc potestatem eligendi quasi secundò per acceptationem, supplendo omnes juris defectus, esse penes Ecclesiam, convincitnr imprimis argumentis allatis pro Conclusione. Deinde declaratur dupliciter. Primo à paritate. Si enim ob incommodum simile, nempe, ne Dominia rerum essent incerta, jure civili, immò in quibusdam casibus etiam jure gentium, & naturali, introductus est modus acquirendi per Usucaptionem seu Prescriptionem, cuius beneficio, dependenter ab errore, fit aliquis

rei Dominus ille, qui antea non era Dominus, multò magis expedīt, non esse in incerto arbitratorem divini Vicarij: atque adeo de jure divino & naturali est, vt, quicunque bona fide acceptatur ab Ecclesia pro tali, evadat talis, etiam prius non fuisse. Secundo, id declaratur exemplo & ratione quae affertur in lege Barbari de Officio Prætorum. vbi habetur casus, quod servus fugitivus fuerit electus Prætor, cum tamen talis dignitas ratione servitutis incapax esset, quare dubitatum est, an ejus acta valere. Respondit Vlpianus contra Pomponium in his verba, (qua deinde vim legis acceptemus) verum pato, nihil eorum reprobari: hoc enim homo natus est: cum etiam potuerit populus Romanus decernere hanc potestatem, sed eti scivissi feruimus, liberum efficer. Quod Jus multo magis in imperatore (nos dicimus in Pontifice Maximo) continentur est.

Dices. Ecclesia Acephala non potest subsistere in Constitutionibus præteritis Pontificum. Hanc non esse dispensationem, quia nulla constitutio inductiva impedimentorum entitetur aut extendi potest ad talen casum, quo non impedimentum non prodest, sed obesse, in effectu in causa, vt haberetur pro vero Vicario, tantum esset existimatus, & per consequentiam nec acta valerent, nec definitiones tenerent. Et autem contra essentiam legis, esse per se non vlam.

166. Notatu dignum est, quod hic multa Esperanza, quod tunc primum incipiat esse electio, hunc numero hominem pro tempore electum, esse verum ac legitimū Pontificem, quandoque aut ferè tota multitudo fidelium confitetur uniformiter assentiri legitimitati electionis, an jam tot ac tales assenserent, vt prudenter dubium non possit, quin reliqui in eandem sententiam ituri sint, inspectis circumstantiis quae in loco proximo electioni innotefecunt. Hac doctrina verissima est, & favet sententia communis, asserenti, ad actum fidei divinae & supernaturalis non requiri, vi motiva creditibilitas quibus insit, contineant aliiquid inatingibile ab actu naturali. Nam cum ita acceptatio seu confessio fidelium fiat successivè, per partes ejusdem omnino rationis, & possit assensus omnium fideliuum totius Italiae vel Hispanie attingi actu naturali, est planè irrationalē dicere, quod deinde accedente consensu Galliarum, Germaniarum, Poloniarum, & sic paulatim deinceps reliquorum regnum, superaddatur aliiquid inatingibile per actum constitutionalem, & tamen motivum adequatum creditibilitatis consistit in aggregato ex istis confessiis, etiam in sententia eorum, qui in ruffis ponunt aliiquid discerniculum velut Cynosuram ad quam examinatur locutio parochi. Ergo fallimur in fundamentum horum AA, quod motiva creditibilitatis non possint attingi actu naturali, de quo pluribus infra.

Vtterius ex eadem doctrina colligo, ad motiva credibilitatis sufficere, quod prudenter dubitari non possit, ea esse connexa cum divina revelatione, nec opus esse, ut judicentur per nullam potentiam Dei posse ponni, quin habeant talen connexionem, sed esse metaphysicam necessariam hujus connexionis, prout iudeam AA. supponunt. Probatur. Nam hoc quod est: *Non posse prudenter dubitari, quin etiam reliqui sint consensu*: non infert metaphysicam necessitatem futuri hujusmodi consensu*, & benè posset stare cum hoc, quod alij deinde contradicerent electio*n*. Declaratur in exemplo. Defacto pro Immaculata Conceptione Beatissimae Virginis, tantus exstat fidelium sensus & consensus, ut prudenter dubitari non possit, tandem aliquando fore ut tota Ecclesia consentiat: (vel si hoc negas, idem negabo tibi in casu electionis) & tamen hinc non nascitur obligatio judicandi, quod consensu *defacto existens habeat metaphysicam connexionem******

CAPUT II.

DE CREDIBILITATE MYSTERIORVM
FIDEI.

CONTROVERSIA I.

*Vtrum vera Religio habeat pro se motiva evidentia Credibilitatis, sive
absolutæ, sive comparatæ spectetur.*

167. **Q**uando queritur, vtrum Religio nostra Catholica (quod nomen contra omnes heres semper obtinuit) digna sit, cui firmissime, & exclusa omni formidine, assentiamur, & adhæremus, potest ea dupliciter considerari, nempe comparativè ad alias Sectas, & Absolutæ. Comparativè consideratur, quando instituitur comparatio cum alijs Sectis, Gentilismo, seu Paganismo, Judaismo, & Hæresibus: & queritur an mereatur omnibus alijs praferri, & omnino sit præferenda, ita ut omnes alia reddantur prudenter incredibilis. Absolutæ vero consideratur, quando simpliciter queritur, vtrum mereatur a sensu firmissimum, præscindendo an dentur alia Sectas, necne.

168. Dicendum est, Religionem veram, & omnia qua in ea credenda proponuntur, habere pro se talia motiva & argumenta, vt ijs rectè penetratis, evidens sit, non solum eam esse dignam que alij omnibus Sectis existentibus præferatur, sed etiam qua simpliciter & absolute firmissime credatur, esse vera Religio, à Deo instituta vt in ea colatur, nec posse talia motiva con-

venire ulli falsæ Sectæ, etiam per divinam potentiam. Ita cum S. Thoma omnes Theologi contra Capreolum.

Probatur primò ex S. Scriptura Psal. 92. *Tetestimonia tua credibilia facta sum nimis.* Vnde subsumo: atqui non essent nimis credibilia, si tantum essent probabiliter & opinatè credibilia, possent enim prudenter desiderari majora discernicula & signa, qua redherent Testimonia Dei evidentia credibilia.

169. Probatur 2. Auctoritate SS. Patrum, qui semper hoc pro indubitate supposuerunt. S. Augustinus de Vtilitate credendi c. 17. *Nolle illi primitias dare, vel summa impietas, vel precipitis ignorantiae est.* Richardus de S. Victore lib. 1. de Trin. c. 22. ait, *genua esse dementia, in ijs vel aliquantulum dubitare: subintellige deliberare.* Optima probatio est, motivorum credibilitatis exhibito, quod Contr. sequente præstabilitis. Contra hanc verissimam doctrinam objici possunt sophismata, qua discipulorum ingenia fatigant.

170. Objicitur ergo primò. Si illis, qui hujusmodi motiva credibilitatis penetrârunt, est evidens, mysteria fidei esse credibilia, erit ijsdem etiam

Y y 2.